Vlaams Parlement

258 (2019-2020) – Nr. 2
ingediend op 28 april 2020 (2019-2020)

Verslag

namens de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media
uitgebracht door Orry Van de Wauwer en Katia Segers

over de nota van de Vlaamse Regering

ingediend door minister-president Jan Jambon

Visienota Kunsten

verzendcode: CUL

Samenstelling van de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media:

Voorzitter: Elisabeth Meuleman.

Vaste leden:
Cathy Coudyser, Marius Meremans, Freya Perdaens, Wilfried Vandaele, Manuela Van Werde;
Filip Brusselmans, Johan Deckmyn, Klaas Slootmans;
Karin Brouwers, Orry Van de Wauwer;
Steven Coenegrachts, Stephanie D'Hose;
Elisabeth Meuleman, Gustaaf Pelckmans;
Hannes Anaf.

Plaatsvervangers:
Andries Gryffroy, Kathleen Krekels, Philippe Muyters, Kris Van Dijck, Karl Vanlouwe;
Immanuel De Reuse, Jan Laeremans, Ilse Malfroot;
Maaike De Rudder, Tinne Rombouts;
Els Ampe, Bart Tommelein;
Tine Van den Brande, Jeremie Vaneeckhout;
Katia Segers.

Toegevoegde leden:
Tom De Meester.

Documenten in het dossier:
258 (2019-2020) – Nr. 1: Nota van de Vlaamse Regering

INHOUD

I. Toelichting 4
1. Financiering 4
2. Het vierledige landschap 5
3. Beoordelingssysteem 8
4. Beoordelingscriteria 9
4.1. Meerstemmigheid 9
4.2. Sociale positie van de kunstenaar 9
4.3. Participatie 10
4.4. Internationalisering 11
4.5. Uniciteit en landschapszorg 13
5. Professionalisering 13
6. Participatief traject 15
7. Fondsmatige aanpak 16
8. Infrastructuur 16
9. Bovenlokaal niveau 17
10. Strategie versus tactiek; projectsubsidies 17
11. Allerlei 18
11.1. Museum van Vlaanderen 18
11.2. Architectuur 18
11.3. SARC 18
11.4. Topprioriteiten 19
II. Bespreking 19
1. Vragen en opmerkingen uit de commissie 19
2. Antwoordenronde 30
Gebruikte afkortingen 34

Op donderdag 16 april 2020 hield de Commissie voor Cultuur, Jeugd, Media en Sport de bespreking van de Visienota Kunsten, met Jan Jambon, minister-president van de Vlaamse Regering en Vlaams minister van Buitenlandse Zaken, Cultuur, ICT en Facilitair Management.

(*Tijdens de commissievergadering waren alleen de commissievoorzitter en de commissiesecretaris fysiek in de commissiezaal aanwezig. De vaste leden, de plaatsvervangende leden en de toegevoegde leden van de commissie kregen de mogelijkheid om online aan de vergadering deel te nemen via het platform Zoom. Andere volksvertegenwoordigers konden alleen na motivering online aan de vergadering deelnemen. Minister-president Jambon integreerde in zijn toelichting de antwoorden op de vragen die commissieleden hem vooraf hadden bezorgd.)*

I. Toelichting

Jan Jambon, minister-president: Net als op 9 april (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 274/1) zal ik de ingediende vragen thematisch behandelen.

1. Financiering

Over de financiering waren er vragen van de PVDA, CD&V, sp.a, het Vlaams Belang en Groen. Veel daarvan raken bewust of onbewust aan een fundamenteel probleem in het Kunstendecreet, met name dat het Kunstendecreet uitgaat van een impliciet groeimodel.

Het Kunstendecreet van 2005 was het culminatiepunt van de professionalisering van de kunstensector zoals die in de jaren 80 in Vlaanderen vorm heeft gekregen. Kunstenaars en organisaties legden allen een vergelijkbaar parcours af, van klein naar groot. Vlaanderen heeft daar beleidsmatig op ingespeeld. Om dat proces te bestendigen voor de kunstenaars die na 2005 instroomden, moeten er steeds nieuwe middelen in het Kunstendecreet gepompt worden. Bij het tot stand komen van het Kunstendecreet zaten we in een periode van hoogconjunctuur. De realiteit is dat we sinds 2009 niet in een groei- maar in een krimpmodel zitten.

De afgelopen elf jaar werd het groeimodel in het Kunstendecreet vooral in stand gehouden met veel kunst- en vliegwerk. Er werd altijd wel een paar miljoen bijgepompt. De realiteit is dat de rek ook daar uit is. De budgettaire situatie is wat ze is en de coronacrisis heeft die situatie niet verbeterd, integendeel. We zijn dus op het punt gekomen waar we ons moeten afvragen hoe we de ambities van het Kunstendecreet in overeenstemming kunnen brengen met de budgettaire realiteit. Dat betekent dat de hervorming binnen het budget zal gebeuren. Het is een fictie om te geloven dat er op korte termijn voldoende middelen naar het Kunstendecreet zullen vloeien om het Vlaamse kunstenlandschap op niveau te houden.

Dan zijn er twee opties: ofwel het status quo bestendigen, wat in een dynamische omgeving als de kunsten onvermijdelijk een gestage achteruitgang betekent, ofwel hervormingen doorvoeren door verschuivingen.

De PVDA beweert dat kunstenaars niet langer het groeiproces kunnen doorlopen. Dat klopt niet. Het zal nog altijd kunnen, maar is alleen geen vanzelfsprekendheid. Het moet de logische uitwerking zijn van een artistiek traject. Bovendien is de artistieke praktijk ook fundamenteel gewijzigd sinds de eeuwwisseling. Vele kunstenaars willen helemaal niet institutionaliseren en staan juist op hun autonomie. Ook daarmee moeten we in de regelgeving rekening houden. Dat betekent een versteviging van de dynamische ruimte. Het komt erop aan een relevant percentage van het gehele kunstenbudget te reserveren voor de dynamische ruimte. Ik zou die bij voorkeur decretaal vastleggen, maar dat zal voorwerp van debat zijn.

Mijn visienota is dus opgesteld binnen de marges van de huidige middelen. Voor de categorie kerninstellingen ga ik bij voorbaat niet uit van een verhoogd budget. Dat sluit niet uit dat – afhankelijk van de onderhandeling tussen de kerninstelling en de Vlaamse overheid over haar beheersovereenkomst – de subsidiëring kan afwijken van wat deze organisatie kreeg toen ze nog deel uitmaakte van het brede veld. Ik ga er echter van uit dat de organisaties die kerninstellingen worden, in grote lijnen hetzelfde werk blijven doen en dat het subsidieperspectief van meer dan vijf jaar en een nauwere band met de Vlaamse overheid elementen zijn die hun werking ten goede zullen komen.

Wat het Amerikaans Theater betreft, hebben zich nog geen nieuwe ontwikkelingen voorgedaan. Het is nog altijd mijn ambitie om de in het regeerakkoord en in mijn beleidsnota opgenomen infrastructuurprojecten te realiseren. De Vlaamse Regering maakte daarom voor deze legislatuur bijkomend 95 miljoen euro vrij. Het Amerikaans Theater is een van de zeven projecten in het regeerakkoord. Om stappen vooruit te kunnen zetten in dit project moeten er onderhandelingen opgestart worden van zodra er een nieuwe Federale Regering is.

2. Het vierledige landschap

Dan kom ik tot de vragen over het vierledige landschap. De Vlaamse kunsten en kunstenaars staan vandaag aan de Europese top. Het is een strategische doelstelling van mijn kunstenbeleid om het niveau te behouden en waar mogelijk te versterken.

Het is noodzakelijk dat de dynamiek binnen het kunstenecosysteem gewaarborgd blijft en gestimuleerd wordt. Vandaar mijn voornemen tot twee cruciale ingrepen in het Kunstendecreet. De eerste strekt tot invoering van een bijkomende categorie in het landschap: de kerninstellingen, die net als de kunstinstellingen een duurzamer perspectief krijgen. De tweede is de decretale verankering van een relevant percentage van het beschikbare kunstenbudget voor subsidielijnen binnen de dynamische ruimte. Voor beide ingrepen is een hervorming van het Kunstendecreet noodzakelijk.

Belangrijk is dat de hervorming niet top-down of hiërarchisch wordt benaderd, maar dat elk segment of ruimte van het landschap een duidelijke eigenheid heeft. De verschillende ruimtes vormen een ecosysteem, waarin elke organisatie, instelling of individuele kunstenaar een knooppunt is.

Verschillende spelers in het kunstenlandschap zijn al jaren vragende partij voor zekerheid op langere termijn. Ik denk dan uiteraard aan het pleidooi van de stadstheaters, maar ook andere spelers hebben ons deze vraag gesteld. Anderzijds zijn enkele belangrijke spelers in de vorige meerjarige subsidieronde opgevist na een mindere beoordeling. Hen niet ondersteunen zou een enorm gat slaan in het ecosysteem wegens hun bijzondere positie in het veld. Ze zijn namelijk te groot en belangrijk om te laten verdwijnen, too big to fail. Het opvissen van deze spelers had en heeft ook enorme consequenties voor de kleinere organisaties. Deze scoorden soms beter, maar door het opvissen van de groten werden ze lager in de ranking geduwd of werden er minder middelen aan hen toevertrouwd.

Om bovengenoemde redenen heb ik dan ook beslist om een bijkomende categorie in het Kunstendecreet in te voeren. Het leek me geen goed idee om de categorie kunstinstellingen zomaar open te breken. Er gaat een intensieve en langdurige procedure vooraf aan erkenning als kunstinstelling, waarbij de Vlaamse Regering bepaalt wie mag deelnemen aan de erkenningsprocedure. Kunstinstellingen

worden ook beoordeeld door een internationale jury aan de hand van strenge beoordelingscriteria:
- inzet op de vijf functies;
- artistieke uitmuntendheid;
- internationale relevantie;
- duurzame opbouw van traditie en vernieuwing;
- maatschappelijke en culturele inbedding en engagement;
- landelijke schaal;
- performante eigen infrastructuur;
- sterk en dynamisch management en solide financieel beleid;
- de principes van goed bestuur naleven;
- aandacht voor kunst- en cultuureducatie in samenwerking met het onderwijs;
- startende kunstenaars ondersteunen.

Voor kerninstellingen mik ik op organisaties die uiteraard de lat erg hoog leggen, maar daarom nog niet inzetten op de vijf functies in het Kunstendecreet. Ik vraag aan de kerninstellingen om ten minste twee van de vijf functies op uitmuntende wijze in te vullen. Elke kerninstelling zal ook een specifieke functionaliteit en/of rol bekleden binnen het ecosysteem van het kunstenlandschap. Deze rollen of functies worden bepaald in het kader van de landschapszorgoefening, en in partnerschap met de sector. De verdere concretisering en uitwerking zal in de komende weken en maanden voorwerp zijn van dialoog met de sector.

Met de aangekondigde landschapstekening wil ik samen met experts en de sector bekijken hoe het toekomstige Vlaamse kunstenlandschap vormgegeven kan worden. Er zal nagedacht worden over mogelijke lacunes, hiaten en overlappingen in het veld. Welke rollen en functionaliteiten zijn cruciaal binnen het ecosysteem? Welke krijgen nog onvoldoende aandacht? Waar is er een overaanbod?

Deze kerninstellingen zullen een andere relatie hebben met de Vlaamse overheid dan de structureel gesubsidieerde organisaties in het brede veld. Ik zal in dialoog gaan met de kerninstellingen in verband met hun werking. Kerninstellingen zullen niet meer hoeven te werken met de klassieke dossiers in KIOSK, maar de afspraken zullen in beheersovereenkomsten worden gegoten. Bij de opmaak van deze beheersovereenkomsten zullen de lokale overheden betrokken worden. Het toezicht en de controle zullen gebeuren via audits en visitaties.

In de beheersovereenkomst leggen de kerninstellingen en de Vlaamse overheid de wederzijdse verwachtingen op het gebied van artistieke werking, functies en financiering vast. Uiteraard kan de kerninstelling autonoom een artistieke werking uitbouwen. Maar in ruil voor de financiële zekerheid op langere termijn verwacht de Vlaamse overheid dat deze kerninstelling specifieke rollen of functionaliteiten op zich neemt. Dat is de quid pro quo.

Voor alle duidelijkheid: wanneer er ondermaats gepresteerd zou worden – wat ik uiteraard niet hoop – kan er worden ingegrepen. De dagelijkse leiding van de kerninstelling kan voor haar verantwoordelijkheid worden geplaatst conform de beheersovereenkomst en in extreem geval kan het statuut van kerninstelling ook worden ingetrokken. Dit is trouwens ook zo bepaald voor de kunstinstellingen.

Zoals gezegd, gaat de Vlaamse overheid in gesprek met de kerninstellingen over hun positie in het veld en de rollen of functionaliteiten die ze daar kunnen opnemen. De kerninstellingen zullen hun eigenheid behouden. Organisaties zullen uiteraard zelf aangeven of ze kerninstelling willen worden of niet. Hun artistieke autonomie zal vooropstaan. We gaan het gesprek aan vanuit hun eigen artistieke DNA: vanuit de rol die ze in het veld vervullen. Van daaruit wordt dat gesprek erop gericht het landschap zo complementair mogelijk in te vullen. Het zou natuurlijk bizar zijn als ineens twee kerninstellingen zich focussen op exact dezelfde inhoud

en manier van werken. Op basis van deze dialoog zullen we tot een beheersovereenkomst komen.

Over het aantal kerninstellingen zal ik me nu nog niet uitspreken. Het zullen er ongetwijfeld meer zijn dan de expliciete vraag van de drie stadstheaters, maar zeker minder dan de aantallen – veertig tot vijftig – die circuleren in de sector. Een evenwichtige spreiding van disciplines en functies is belangrijk.

De debatten over de landschapszorg zullen de basis vormen om het toekomstige Vlaamse kunstenlandschap vorm te geven. We zullen nu dan ook geen voorafnames doen van de concrete invulling van dat landschap. Na die oefening zullen we bepalen op welke manier organisaties en instellingen zich al dan niet kandidaat kunnen stellen om kerninstelling te worden.

Vanaf nu, april 2020, zijn er zes maanden om de inhoudelijke debatten te voeren over wijzigingen aan het Kunstendecreet. In die tijdspanne moet onder meer duidelijk worden hoe de vraag om meer landschapszorg verzekerd kan worden in de verschillende ruimtes binnen het Kunstendecreet. Andere elementen zijn de procedure en criteria voor kerninstellingen, maar ook bijvoorbeeld een vereenvoudigd toezicht. Vanaf het najaar start dan de wetgevende fase. Mijn doel is om tegen de zomer van 2021 de wijzigingen aan het Kunstendecreet te publiceren, opdat organisaties die een aanvraag willen doen voor werkingssubsidies, tijdig hun aanvraag kunnen voorbereiden.

Ik benadruk graag nog eens dat we de komende weken en maanden verder in dialoog zullen gaan met de sector voor de verdere concretisering en uitwerking van de wijzigingen in het Kunstendecreet. Ik heb mijn administratie gevraagd om een voorstel van traject met de sector uit te werken. Ook Kunstenpunt heeft hierover zijn input al bezorgd. We hebben deze strategische visienota ook voorgelegd voor advies aan de SARC. Ik ga ervan uit dat ook die zijn licht erop zal laten schijnen.

De rol van mijn administratie blijft in grote lijnen ongewijzigd. Ze blijft het kunstenbeleid voorbereiden en evalueren. Ze blijft de omkadering en zakelijke voorbereiding bieden bij de beoordeling van subsidies, en verzorgt het toezicht erop. De artistieke kwaliteitsbeoordeling blijft gebeuren door peers uit de sector, via de pool van beoordelaars.

Om de wijzigingen in het Kunstendecreet op een gedegen manier te kunnen doorvoeren en de nodige wettelijke initiatieven te nemen, zullen we de indiendatum verschuiven van 1 december 2020 naar 1 december 2021. Het is evident dat de start van het nieuwe dossier eveneens met een jaar opschuift. De nieuwe dossiers zullen dan lopen van 2023 tot 2028. De structureel gesubsidieerde organisaties zullen inderdaad hun huidige subsidiebedrag behouden voor dat bijkomende jaar.

Het is mijn bedoeling om elke ruimte te laten vertrekken vanuit haar specifieke eigenheid. Men werkt of structureel of projectmatig. Het zal voor een organisatie die haar werking financiert met structurele subsidies, niet langer mogelijk zijn om projectsubsidies aan te vragen. De meerjarenplanning bij de indiening van het dossier moet de middelen aangeven waarmee op basis van de vijfjarige subsidie in het kader van het Kunstendecreet, de volledige werking wordt gefinancierd, inclusief alle creaties en producties. Dit moet goed gemotiveerd en realistisch ingeschat zijn. Uiteraard blijven samenwerkingen en kruisbestuivingen tussen de dynamische ruimte, het brede veld, de kern- en kunstinstellingen mogelijk. Die moedig ik zelfs uitdrukkelijk aan.

Elke organisatie of werking zal dus bewust moeten kiezen waarop ze inzet. Het kan wel nog gebeuren dat een organisatie uit de dynamische ruimte de keuze maakt om een structurele aanvraag in te dienen, of dat een organisatie die nu structureel

ondersteund wordt, beslist om enkel projectmatig aan te vragen. Dat zijn de belangrijke keuzes waarvoor elke organisatie zal staan.

Op dit moment heb ik niet de ambitie om nieuwe organisaties op te schalen tot kunstinstellingen. Ik focus me in eerste instantie op de hervorming van het Kunstendecreet en het implementeren van de landschapszorg.

In de landschapstekening zullen we inderdaad ook stilstaan bij de regionale spreiding. Het is voor mij belangrijk dat er geen culturele woestijnen ontstaan, maar anderzijds staat de artistieke kwaliteit steeds voorop.

3. Beoordelingssysteem

Dan waren er vragen van Groen en de PVDA over de beoordelingscommissies. Ik verwijs naar de 33 verschillende beoordelingscommissies die afgelopen projectsubsidieronde actief waren en samen meer dan 600 dossiers beoordeelden. Het gaat om meer dan 100 beoordelaars, die elk een eigen pakketje dossiers beoordelen. Zoiets vraagt een enorme machinerie, voorbereiding en opvolging door vooral mijn administratie. Ondanks inspanningen van die administratie, de voorzitters, de adviescommissie Kunsten en de beoordelaars zelf stel ik echter vast dat de kwaliteitslat niet overal gelijkligt.

In de voorbereiding van deze strategische visienota heb ik met vele organisaties, artiesten, beoordelaars, leden van de administratie, kunstwerkers enzovoort gesproken. Daarbij kwamen de uitdagingen in het hele beoordelingssysteem aan bod, met een aantal constanten doorheen de gesprekken. Ten eerste: het is erg lastig om voldoende ervaren beoordelaars te vinden. Kennis gaat verloren als beoordelaars om welke reden dan ook afhaken, en deze kennis kan vaak niet voldoende overgedragen worden op nieuwe beoordelaars. Ten tweede: de beoordelaars leveren grondig werk, maar het ontbreekt soms aan inzicht en expertise binnen de deelsector. Daardoor ontstaat het risico op een onevenwichtige beoordeling over die deelsector. Ten derde: er wordt apart per dossier beoordeeld, zonder rekening te houden met verhoudingen en meerwaardecreaties in het hele landschap. De commissies kunnen op dit moment geen overzicht maken van het landschap voor ze de rankings en dergelijke opmaken. Daarom heb ik van landschapszorg een belangrijke pijler gemaakt.

Het is effectief van belang om de werkingen van de beoordelingscommissies grondig tegen het licht te houden. Ik ben in voortdurend overleg met Rolf Quaghebeur, voorzitter van de adviescommissie, die in deze een belangrijke rol te spelen heeft. We zullen deze evaluatie houden met onder andere Kunstenpunt, Adviescommissie Kunsten en belangenbehartigers. Samen met hen en mijn administratie bekijken we hoe we de zaken beter kunnen vormgeven.

In de hervorming van de beoordelingscommissies staan volgende principes buiten kijf:
- planlastenverlaging voor zowel het veld als de administratie;
- een gelijke kwaliteitslat;
- een peer-to-peerbenadering;
- intersubjectiviteit;
- voldoende mogelijkheid tot veldwerk en ondersteuning voor de beoordelaars.

Het departement zal instaan voor dat laatste en blijft de coördinator van het beoordelingssysteem.

4. Beoordelingscriteria

4.1. Meerstemmigheid

Dan is er een heel hoofdstuk over de beoordelingscriteria, te beginnen met de vragen van de PVDA en Groen over meerstemmigheid. Voor een uitgebreide en genuanceerde analyse van deze problematiek raad ik de lectuur aan van het essay 'Kellendonk als nobele klootzak' door Arjen van Veelen, op 19 februari 2020 in De Groene Amsterdammer. Het essay is een herwerking van zijn lezing over Frans Kellendonk in februari aan Radboud Universiteit Nijmegen. Het spitst zich toe op de literaire ruimte, maar geeft een algemeen beeld van de risico's die de brede artistieke sector bedreigen. Het exploreert aan de hand van recente voorbeelden uit het internationale veld hoe kunstenaars, instellingen en organisaties naar censuur, zelfcensuur en intellectueel conformisme worden gedreven.

Dergelijke extremen hebben zich vooralsnog niet in Vlaanderen voorgedaan, of toch niet in de mate zoals beschreven in dat essay. Maar we moeten wel waakzaam zijn. Ik wijs in deze veeleer beschouwende passage de beoordelingscommissarissen op die problematiek en hoop hen daarvan bewust te maken bij hun werkzaamheden.

Ik vat diversiteit in de meest ruime betekenis op, en verwacht dat de beoordelingscommissarissen dat eveneens doen. Vandaar ook de vraag tot bewustzijn van referentiekaders en het overstijgen ervan. Dat betekent dus aandacht voor diversiteit in alle mogelijke betekenissen. Ik maak geen onderscheid. Ik vind de stem van de ene niet minder of meer dan de stem van de andere, van welke aard die stem ook is. Meerstemmigheid behelst onder andere etnische diversiteit maar gaat veel ruimer dan dat.

4.2. Sociale positie van de kunstenaar

Het tweede aspect van de beoordelingscriteria betreft de vragen van de PVDA, CD&V en de N-VA over de precaire situatie van de individuele kunstenaar. De coronacrisis heeft inderdaad duidelijk aangetoond dat we extra aandacht moeten hebben voor de sociale positie van kunstenaars. De crisis legde bloot dat er binnen de cultuursector een sociaaleconomische praktijk is ontstaan die werknemers, freelancers en zelfstandigen kwetsbaar maakt voor economische schokken. We zullen deze praktijken tegen het licht moeten houden zodra de crisis voorbij is en de cultuursector weer stabiele grond gevonden heeft. Zoals ik vorige week heb aangegeven (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 274/1), wijst dit voor mij eens te meer op de dwingende noodzaak op een betere zakelijke en economische omkadering van de sector.

Elke gesubsidieerde organisatie hoort een code good governance te hebben en die ook toe te passen en waar nodig toe te lichten. Ik zie dit niet als een afvinklijst, maar als een engagement om een proces aan te gaan dat nooit af zal zijn en altijd verbeterpunten zal bevatten doorheen de levenscyclus van de gesubsidieerde organisaties.

Zoals ik vorige week ook heb toegelicht, hebben we ons in deze coronacrisis gefocust op de kunstenaars in de meest precaire situaties en op de ondersteuning van de gesubsidieerde organisaties. Ik lichtte de reeds genomen maatregelen uitgebreid toe.

Op dit moment is de aandacht voor een correcte vergoeding voor kunstenaars een beoordelingscriterium bij dossiers in het Kunstendecreet. Fair pay en fair practises moeten echter hoger op ieders agenda staan. Als startpunt moeten ze bespreekbaar worden in de kunstenopleidingen, die de goede voorbeelden moeten tonen.

We moeten ook het gesprek voortzetten dat we met de sector zijn aangegaan om iedereen hiervan nog bewuster te maken.

Ik wil dit onderwerp verdiepen aan de hand van de nieuwe code good governance, een werktitel, die het Fonds voor Cultuurmanagement op dit moment finaliseert. Een internationaal corps van experts uit Vlaanderen en Nederland op het vlak van good governance heeft zich in samenwerking met deBuren en Cultuurloket de voorbije maanden gebogen over de problematiek in relatie tot de Vlaamse context. Ik ben benieuwd naar de definitieve code en wil met mijn administratie nagaan op welke manier ze kan worden verankerd in onze regelgeving, en meer specifiek in alle sectordecreten en in het toezicht door mijn administratie.

Een organisatie met een beleid voor good governance heeft vanzelfsprekend ook een beleid voor fair pay en fair practices. Hetzelfde geldt voor integriteit en diversiteit of inclusie. Ik zal binnenkort iedereen met een bestaand initiatief rond fair practices uitnodigen voor een rondetafelgesprek met het oog op de onderlinge afstemming van alle verschillende trajecten op dat vlak. Ik denk dan aan oKo, maar ook aan Flanders DC, NICC, Fonds voor Cultuurmanagement enzovoort.

Zoals aangekondigd in de visienota wil ik ook de Nederlandse matrix in verband met correcte vergoedingen voor beeldende kunstenaars verder bekijken. We verwachten dat kunst- en kerninstellingen een absolute voortrekkersrol spelen bij fair practices en fair pay. Ze zullen dit ook duidelijk moeten maken. Het zou goed zijn om nu al van de kerninstellingen te vernemen hoe ze in deze coronacrisis met deze rol zijn omgegaan.

4.3. Participatie

Het derde luik in de criteria is de participatie, met vragen daarover van sp.a, CD&V, Groen en de N-VA. Ik vind het inderdaad belangrijk dat kinderen en jongeren op jonge leeftijd in contact komen met kunst en cultuur. Ik wil kunst- en cultuurprikkels een vanzelfsprekende plaats geven in het dagelijkse leven van alle kinderen. Dit verstevigt niet alleen de interesse en de omgang van kinderen met kunst en cultuur, het zal ook bijdragen tot latere duurzame deelname.

Door samenwerking met het onderwijs kunnen we alle kinderen bereiken, ook degenen die in hun normale context minder met cultuur in aanraking komen. Van alle structureel ondersteunde organisaties en kunstenaars verwacht ik dat ze voldoende aandacht geven aan duurzame publieksverbreding en -verdieping. Samenwerkingen met buurtorganisaties, andere culturele actoren en niet-culturele partners uit diverse maatschappelijke geledingen vergroten de maatschappelijke inbedding.

We mogen kwantiteit niet verwarren met kwaliteit. Zoals ik in de inleiding van de strategische visienota stel, is het geen exhaustieve opsomming van alle initiatieven. Het is een leidraad voor de beoordelingscommissies, aan de hand van een strategie. De vraag naar concrete en haalbare bijsturingen situeert zich op het niveau van de tactiek. Ik kom daar nog op terug.

De Vlaamse Regering zal gezamenlijk bekijken welke initiatieven nog verder kunnen uitgewerkt of ontwikkeld worden. Ik verwijs bijvoorbeeld naar de resultaatgerichte acties binnen de vijf doelen van het Jeugd- en Kinderrechtenbeleidsplan, waaronder kunst- en cultuuraanbod voor alle kinderen. Bij de aanvullende beoordelingscriteria heb ik hiervan alvast een aandachtspunt gemaakt, zodat er voldoende aanbod ontwikkeld wordt voor alle kinderen en jongeren. Internationaal scoren we overigens erg hoog met de Vlaamse producties voor kinderen en jongeren.

De uitvoering van een participatiebeleid blijft belangrijk. Alleen is het heel cruciaal om dit vanuit een breder perspectief te benaderen. Ik wil een krachtig participatiebeleid, dat rekening houdt met nieuwe tendensen en realiteiten. Zoals al in deze commissie gezegd willen we daarop in de uitvoering van het Bovenlokaal Cultuurdecreet meer inzetten. Een project in dat kader moet minimum twee functiecombinaties uitvoeren, waarvan leren en participeren deel uitmaken.

Vergeet ook niet dat er binnenkort nieuwe beleidsprioriteiten moeten worden opgesteld voor de projecten op basis van het Bovenlokaal Cultuurdecreet. Op dit ogenblik bieden de huidige beleidsprioriteiten al houvast aan organisaties die de participatie van kansengroepen willen verhogen. Ik wil dit nog explicieter verwoorden in de update van de beleidsprioriteiten, die voor 30 juni 2020 moet worden voorgelegd aan de Vlaamse Regering.

4.4. Internationalisering

Over de internationalisering waren er vragen van sp.a, het Vlaams Belang, CD&V en de N-VA. Internationalisering is inderdaad een belangrijk aandachtspunt. Voor de beoordelingen van zowel projecten als werkingen heb ik van internationalisering opnieuw een bijkomend beoordelingscriterium gemaakt. Indien het project of de structurele werking zich kan meten met internationale peers, is dat voor mij een belangrijke meerwaarde. Voor alle duidelijkheid: niet alle projecten hoeven internationaal te kunnen toeren maar ze moeten wel de potentie hebben om internationaal mee te spelen of zich met dat niveau kunnen meten. Een bijzonder innovatief lokaal project zal zich met andere woorden ook kunnen meten met zijn internationale gelijken en daarmee onderscheidend zijn op innovatief vlak, hoewel het een lokaal project is.

Het is dus erg belangrijk voor kunstenaars en kunstorganisaties om voldoende zicht te hebben op de collega's in het buitenland. Die wisselwerking tussen de projecten van onze Vlaamse kunstenaars en die van hun buitenlandse collega's is een belangrijk aspect. Onze kunstinstellingen spelen ook hierbij een belangrijke rol. Ze hebben de expliciete opdracht om de internationale peers naar Vlaanderen te halen.

Internationalisering moet in de strategische visienota dus op twee wijzen gelezen worden. Enerzijds is er mentale internationalisering: men is zich bewust van het buitenland, plaatst zich binnen het internationale kunstenveld of refereert aan de internationale context in zijn werking. Anderzijds is er fysieke internationalisering: men trekt naar het buitenland om daar ervaring op te doen, te exposeren, te presenteren, te verrijken enzovoort.

De bedoeling moet zijn dat men Vlaanderen naar de wereld brengt en de wereld naar Vlaanderen, om te voorkomen wat Louis Paul Boon zo ongenadig neersabelde met zijn "Geniaal … maar met te korte beentjes". We vinden van onszelf dat we fantastisch bezig zijn, maar dat is omdat onze maatstaf maar tot onze buurman reikt. Maar we moeten verder kijken en ons dan de vraag stellen of we wel echt zo goed bezig zijn. Voor alle duidelijkheid: vaak zal het antwoord op die vraag ja zijn, en misschien zijn we zelfs beter bezig dan hen. Maar we zullen dat pas kunnen vaststellen als we doorwasemd zijn van een internationaal besef. Vlaanderen hoeft geen eiland te zijn.

Internationale samenwerking is gebaat bij continuïteit en een langetermijnvisie. Daarbij helpt een geografische focus. Ik zal dit jaar de doelstellingen en de focus van het internationale cultuurbeleid aanscherpen. Die geografische focus zal richting geven aan de keuze voor presentatieplekken en residenties. Ik denk dan - zoals bij ons algemene buitenlandse beleid – bijvoorbeeld aan de Scandinavische landen, en in het bijzonder Denemarken, de Hanzelanden en de autonome regio's.

Ik zal hierbij zowel de prioriteiten van het kunstenveld zelf als het regeerakkoord als leidraad nemen.

Bij de bottom-upinstrumenten, zoals de tegemoetkomingen voor buitenlandse publieke presentatiemomenten en de projecten, blijft zoals voorheen het initiatief bij de aanvrager. Vooral de van bovenuit aangestuurde elementen uit het decreet – de aanduiding van buitenlandse residentieplekken en presentatieplekken – zullen worden getoetst aan het internationale cultuurbeleid.

Ten derde wil ik het concept van culturele handelsmissies verder uitrollen en op die manier de internationale contacten van de sector ondersteunen en stimuleren. De missies worden bij voorkeur georganiseerd op plaatsen waar Vlaamse diplomaten actief zijn. Ik bekijk ook of er bepaalde disciplines via een meerjarige focus op internationale fora gepromoot kunnen worden. Het kan dan gaan om grote beurzen of festivals waarmee we een meerjarig partnerschap opbouwen.

Daarnaast wil ik ook meer inzetten op internationaliseren vanuit het binnenland, door showcasemomenten, internationale conferenties en colloquia te ondersteunen om de Vlaamse sector en expertise in de schijnwerpers te plaatsen. Het gaat om B2B-momenten, soms aangevuld met een B2C-onderdeel, waarbij Vlaamse curatoren, programmatoren, museumdirecties en onderzoekers samenkomen, in interactie gaan of zich presenteren aan hun internationale evenknieën. Door deze evenementen naar Vlaanderen te halen of door ze zelf te organiseren krijgen instellingen, organisaties en artiesten de kans om hun werking en expertise te tonen aan een professioneel publiek, hun internationale netwerk uit te bouwen, hun programmatiekansen te verhogen enzovoort.

Ik ben bij het vierde luik aanbeland. In de bekendmaking van Europese fondsen voor de culturele, creatieve en audiovisuele sectoren ligt een opdracht vervat voor Creative Europe Desk Vlaanderen, het VAF en het VLEVA.

Creative Europe Desk Vlaanderen is het service- en informatiepunt voor Creative Europe, waar de culturele, creatieve en audiovisuele sectoren terechtkunnen voor eerstelijnsadvies, begeleiding en informatie over de subsidiemogelijkheden van dat Europese programma. Het VAF van zijn kant heeft binnen zijn beheersovereenkomst eveneens de opdracht om Vlaamse audiovisuele makers te informeren over internationale financieringsmogelijkheden, zoals Eurimages, het coproductiefonds van de Raad van Europa. Het VLEVA communiceert in brede zin over alle Europese programma's en het Europese beleid.

Als bijkomende inspanning worden op korte termijn nut en noodzaak onderzocht, ook in het licht van de coronamaatregelen, van een infomoment in samenwerking met Creative Europe Desk Vlaanderen en het VLEVA waarop alle Europese financieringsmogelijkheden worden toegelicht aan de culturele en creatieve sectoren. We onderzoeken eveneens welke kruisbestuivingen mogelijk zijn met andere Europese programma's, bijvoorbeeld Horizon Europe, Erasmus+ en het CRII. Op lange termijn onderzoekt Creative Europe Desk Vlaanderen binnen zijn opdracht en middelen hoe Vlaamse actoren proactief kunnen worden toegeleid naar de gepaste Europese programma's en hoe een voedingsbodem kan worden gecreëerd om samenwerkingen en kruisbestuivingen mogelijk te maken.

We zullen echter ook moeten opvolgen hoe het internationaal werken zal veranderen na de coronacrisis en welke impact dat heeft voor onze Vlaamse kunstenaars en organisaties. We volgen niet enkel op het Vlaamse niveau op, maar hebben deze bezorgdheid ook al aangekaart op het Europese niveau.

Ik zal ook de EC-voorstellen opvolgen om in het kader van de coronacrisis een Europees noodfonds op te starten: het Coronavirus Response Investment

Initiative. Ik zal in het oog houden of en wanneer onze Vlaamse culturele organisaties of individuele kunstenaars daar een beroep op kunnen doen.

4.5. Uniciteit en landschapszorg

Het vijfde criterium is uniciteit en landschapszorg. Vooraf dit: vooralsnog neemt geen enkele commissie het volledige landschap in ogenschouw. De beoordelaars in de beoordelingscommissie bekijken dossier per dossier. Door de wisselende samenstelling van de commissie heeft niemand zelfs maar het overzicht over de volledige sector of subsector. Net dat overzicht is echter van groot belang om het volledige veld in ogenschouw te krijgen en dus hiaten, lacunes en eventuele overlappingen te detecteren. De sector is hier ook absoluut voorstander van.

Samen met het veld en verschillende experts zullen we nadenken over het landschap van de toekomst. Waar zitten op dit moment de hiaten, uitdagingen of lacunes? Welke rollen of functionaliteiten krijgen veel aandacht en welke ontbreken in het ecosysteem? Vallen er gaten in het ecosysteem? Zijn bepaalde sectoren, genres of disciplines over- of ondervertegenwoordigd? Is er een gedegen regionale spreiding? Hoe zien we het landschap de komende jaren evolueren? Het zijn allemaal vragen die deze landschapszorgoefening zullen voeden.

Ongetwijfeld volgen er de komende dagen en weken al heel wat beschouwingen naar aanleiding van de discussie over deze visienota. Ik heb de visienota ook al voorgelegd aan de SARC. Ik ga ervan uit dat ook hij zijn advies zal inbrengen. Alle beschouwingen worden meegenomen. Mede op basis van die input werken we een traject uit met experts en de sector om hierover gezamenlijk te reflecteren. Die oefening zal de komende weken van start gaan. Dit traject zal parallel lopen met de wijzigingen aan het Kunstendecreet. Het is alleszins de bedoeling dat de landschapszorgoefening klaar is voordat de dossiers ingediend worden, zodat alle aanvragers er al rekening mee kunnen houden in hun specifieke dossiers.

Uniciteit is inderdaad ook een beoordelingscriterium. Het zal aan de commissies zijn om elk dossier daarop te beoordelen.

Uitsluitingscriteria kent het decreet naar mijn weten niet. Weliswaar moet men voldoen aan de subsidievoorwaarden, die decretaal verankerd zijn.

Afsluitend bij dit thema had ook CD&V nog een vraag over aanvullende beoordelingen, namelijk of die apart bekrachtigd worden in een uitvoeringsbesluit. Ik zal bekijken of dat aan de orde is en indien nodig initiatief nemen. Ik houd dat nog even achter de hand.

5. Professionalisering

Dan kom ik bij het vijfde luik, de professionalisering, met over dit onderwerp vragen van de PVDA en Groen. Het is belangrijk dat er op een transparante manier gecommuniceerd wordt over uitkoopsommen, gages enzovoort. Transparantie is dan ook niet voor niets een van de speerpunten van het charter fair practices, dat oKo aan het ontwikkelen is. Men moet openlijk de hoogte van een bepaalde uitkoopsom motiveren en aangeven welke kosten worden doorgerekend en welke door subsidies worden gedragen. Projectwerkingen moeten immers alle kosten – niet enkel de artiesten, maar ook de productie enzovoort – aanrekenen aan hun afnemers. Vaak gaat het om culturele centra of andere kunstenpresentatieplekken. Maar structureel gesubsidieerde organisaties kunnen bepaalde kosten voor bijvoorbeeld de techniek ook zelf dragen. In dat geval worden die uitkoopsommen al eens als oneerlijk ervaren.

Het is echter van belang dat subsidies niet marktverstorend werken. Subsidies zijn namelijk een hefboom naar de realisatie van waardevolle zaken die anders niet mogelijk zouden zijn, zoals kunst. Het moet dus ook worden ingepast binnen de bredere, markteconomische context.

Dan is er de vraag van het Vlaams Belang hoe ik die transparantie wil verwezenlijken en controleren. Zoals gezegd wil ik iedereen met een lopend traject of een traject in ontwikkeling over fair practises in de brede zin, samenbrengen om die trajecten op elkaar af te stemmen. Ik geloof in open communicatie en transparantie als belangrijke hefbomen om dat te verwezenlijken. Daarover een permanente dialoog voeren is dus cruciaal.

De N-VA had een vraag over Cultuurloket en de taxshelter. Mijn departement heeft het evaluatierapport over de taxshelter voor 2019 afgerond en zal dat rapport weldra publiceren. Specifiek voor podiumkunsten werden 326 dossiers erkend, ingediend door 62 unieke aanvragers. De aanvragers zijn productievennootschappen die erkend zijn door de FOD Financiën. Opvallend in het rapport is het wezenlijke verschil tussen de geraamde investeringen en de effectief opgehaalde investeringen. Uit de afrekeningen na de voltooiing van het werk en uit de cijfers van de ondertekende raamovereenkomsten blijkt dat merkelijk minder werd opgehaald dan aanvankelijk geraamd. De verhouding tussen de aandelen in de investeringen van respectievelijk podiumkunsten en audiovisuele sector is in 2019 verschoven van 30/70 – dus 30 procent podiumkunsten, 70 procent audiovisuele sector – naar 38/62. Vooral voor de audiovisuele sector lag de investering in 2019 beduidend lager dan in 2018.

Het succes van de taxshelter voor alle betrokken sectoren staat of valt met een gezond investeringsklimaat voor producenten en investeerders. In 2018 zagen we de impact van de verlaging van de vennootschapsbelasting. Gezien de maatregelen met betrekking tot COVID-19 is de situatie vandaag wellicht nog ingrijpender voor de sector, zowel voor podiumwerken als voor audiovisuele producties. Het is in eerste instantie belangrijk dat de betrokken overheden de vinger aan de pols houden om de sector te ondersteunen in deze moeilijke tijd.

Ook voor investeerders die het systeem van aanvullende financiering injecteren, breken er mogelijk moeilijkere tijden aan. We blijven het systeem opvolgen en zullen bekijken op welke manier individuele kunstenaars in de toekomst al dan niet kunnen gebruikmaken van deze mogelijkheid van aanvullende financiering. De commissie weet uiteraard dat dat een federale beslissing is.

In verband met hetzelfde thema stelde de N-VA-fractie ook een vraag over het delen van methodieken, expertise en goede praktijken. In mijn visienota heb ik inderdaad het belang en de kwaliteit van de educatieve organisaties en kunsteducatieve diensten binnen het kunstenlandschap uitdrukkelijk erkend. Ik stel vast dat ze goed werk leveren, maar daarom nog niet altijd bekend zijn. Initiatieven zoals het sectormoment cultuureducatie, dat op 29 januari 2020 plaatsvond, zijn belangrijk om verschillende praktijken bekender te maken en in overleg te laten treden met alle diverse betrokken actoren. Zulke initiatieven moeten we verder ontwikkelen en bekendmaken bij de diverse doelgroepen.

Tegen maart 2021 wordt in opdracht van het Departement CJM een update van de veldtekening cultuureducatie gemaakt. Daarbij zal ook aandacht gaan naar nieuwe praktijken en hoe die – beter – kunnen worden ondersteund. Tezelfdertijd werken de cultuureducatiebeleidswerkers van het departement aan een werkwijze om de praktijken van cultuureducatieve werkingen te beschrijven. Het plan is om via die beschrijvingen een beter beeld te geven van de rijkdom aan dergelijke praktijken in Vlaanderen en Brussel. Nadien zullen we uiteraard bekijken op welke manier die goede voorbeelden weer kunnen worden gedeeld.

Ik kom dan tot de vraag van sp.a over de versteviging van de publiek-private samenwerking. Publiek-private samenwerking is niet nieuw maar van alle tijden. Er bestaat ook al een mooi instrumentarium aan steunmaatregelen om culturele actoren linken te helpen leggen naar andere sectoren en naar publieke spelers binnen en buiten cultuur. We zullen ook blijven communiceren over de goede voorbeelden. Daarvoor verwijs ik graag ook naar Cultuurloket, de cultuurkredieten via Hefboom, De Renteloze Kunstlening van Kunst aan Zet en de taxshelter. Het zijn instrumenten die een belangrijke rol spelen in een gezonde financieringsmix met zowel publieke als privémiddelen. Die mix kan de draagkracht en het maatschappelijke draagvlak van organisaties vergroten. Ik denk aan de innovatieve partnerprojecten, die onze actoren laten samenwerken met andere domeinen binnen de economie. Ik verwacht veel van een dergelijke samenwerking.

Dan kom ik bij de vraag van CD&V over het traject Slimme Subsidies. Mijn administratie kent de eerdere bedenkingen uit de commissie Cultuur. Ik vind de slimme subsidies echter nog steeds een belangrijk onderdeel voor deze strategische visienota. Het Departement CJM werkt momenteel aan een integrale denkoefening over hoe de herijking van de procedures bij drie grote sectordecreten kan worden uitgevoerd. Hierover zijn de diverse betrokken medewerkers van het Departement CJM uitgebreid bevraagd. Hun aanbevelingen worden meegenomen in de ontwerpwijziging van het Kunstendecreet.

Deze visienota was daarvoor een eerste belangrijke aanzet. De verdere stappen in het proces werden vanwege de coronasituatie tijdelijk uitgesteld. Ik blijf ervan overtuigd dat meer generieke procedures over alle sectordecreten heen kunnen leiden tot een aanzienlijke planlastvermindering voor zowel sector als departement, én dat digitalisering de dienstverlening klant- en gebruiksvriendelijker en efficiënter kan maken. Ook op dat vlak loopt momenteel een traject, waarover ik reeds uitvoering toelichting gaf in de commissievergadering van 6 februari 2020 (*Vragen om uitleg.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 1171). Ook die conclusies worden dit najaar meegenomen in de aanpassing van het Kunstendecreet.

Nog in verband met dit thema was er ten slotte een vraag van de N-VA over grensoverschrijdend gedrag. Door de coronamaatregelen werd de bijeenkomst van de stuurgroep van 20 maart afgelast. Ondertussen werd een nieuwe vergadering gepland op 30 april. De evaluatie zal dus tegen midden mei beschikbaar zijn.

6. Participatief traject

Het zesde luik betreft het participatieve traject. Daarover waren er vragen van sp.a en Open Vld. Bij de opmaak van deze strategische visienota werd een uitgebreide consultatieronde georganiseerd, waarbij talloze actoren werden gehoord: artistieke organisaties en instellingen, belangenbehartigers, individuele kunstenaars enzovoort. We zullen ook de komende weken en maanden nog nauw overleggen met de sector om de uitdagingen samen aan te gaan. Dit participatieve traject zal de komende weken verder vorm krijgen. Mijn administratie zal een voorstel doen, maar heeft momenteel de handen vol met het organiseren van de tweede ronde voor 2020 en het beheer van de coronacrisis.

Dan waren er vragen van sp.a en de N-VA over de bovenbouw. In de vorige legislatuur werd de aanzet gegeven voor een duidelijkere taakverdeling bij de culturele bovenbouw. Ik denk onder andere aan de ruimere dienstverlening van Cultuurloket en de herpositionering en de taakverdeling bij Kunstenpunt en VI.BE. Ik zie de verdere efficiëntie dan ook vooral in de samenwerking met en de aansturing door het departement. Met de steunpunten zijn er afsprakenkaders in de maak over het onderzoek en de internationalisering. Door het beleid en de bovenbouw nauwer op elkaar af te stemmen worden de krachten gebundeld.

Samenwerking en afstemming tussen het departement en de bovenbouw zijn cruciaal. De overheid en de bovenbouw doen dit vanuit een andere invalshoek: waar de overheid vooral kaders schept voor een evenwichtig georganiseerd landschap, zorgt de bovenbouw ervoor dat dat landschap de competenties heeft om zich te ontwikkelen en met maatschappelijke uitdagingen, opportuniteiten en evoluties om te gaan. Hiervoor is een wendbare en onafhankelijke positie nodig.

De steunpunten zijn er letterlijk om de sector te ondersteunen. Het spreekt voor zich dat ze instaan voor het uitwisselen van goede praktijken tussen de kerninstellingen, de kunstinstellingen, het brede veld en de dynamische ruimte.

7. Fondsmatige aanpak

Dan waren er vragen van CD&V, Groen en de N-VA over de verfondsing. De verfondsing – of beter de fondsmatige aanpak – is een te onderzoeken denkkader om projecten binnen de dynamische ruimte te subsidiëren. De inherente mogelijkheden en risico's moeten deel uitmaken van het onderzoek. Het is een vraag die in bepaalde deelsectoren leeft en vanuit een specifieke invalshoek ook zeker verdedigbaar is. Maar er zijn ook nadelen aan verbonden. Te onderzoeken dus. Dat onderzoek staat wel los van de decreetsaanpassing. Eerst moet de dynamische ruimte operationeel worden, vooraleer onderzocht kan worden welke effecten een fondsmatige aanpak erop kan hebben. Het is niet de bedoeling om de kar voor het paard te spannen. Wie dit onderzoek zal uitvoeren, is momenteel niet bepaald en zullen mijn administratie en ik nog bezien.

8. Infrastructuur

CD&V, Groen, de N-VA en Open Vld hadden vragen over de infrastructuur. Momenteel bekijk ik samen met mijn administratie hoe de afspraken uit het regeerakkoord gefaseerd uitgevoerd kunnen worden. Het vergt ook overleg met de betrokken lokale besturen en andere partners om de planning van de afzonderlijke projecten en onze financiële planning op elkaar af te stemmen.

De zeven infrastructuurprojecten vormen een belangrijk onderdeel van het hele landschap. De Vlaamse Regering voorzag al bij haar regeerakkoord in bijkomend budget voor culturele topinfrastructuur. Dat geld komt dus al bovenop de cultuurbudgetten. Daarnaast moeten de onderhandelingen over de verdeling van de middelen uit het Vlaams Klimaatfonds nog gevoerd worden. Indien er voldoende middelen te verdelen zijn, is het mijn ambitie om een gedeelte van deze middelen voor de verduurzaming van de cultuur- en jeugdinfrastructuur in te zetten. Dat zou dan opnieuw extra budget bovenop de bestaande cultuurmiddelen impliceren.

Het mappen van het volledige landschap aan cultuur- en jeugdinfrastructuur is een erg arbeids- en tijdsintensieve taak. Dat geldt niet alleen voor de afbakening en ontsluiting, maar misschien nog het meest voor de informatieverzameling en -integratie uit bestaande tools. Wat kosten en baten betreft, wordt de volledige inventarisatie het best als een langetermijnoefening ingepland.

Mijn administratie werkt momenteel aan een plan van aanpak voor het inventariseren van cultuur- en jeugdinfrastructuur. Het traject bevindt zich in de beginfase. Ik zal laten onderzoeken waar synergie en samenwerking mogelijk zijn met andere beleidsdomeinen en -niveaus, alsook welke organisaties al inventarisaties hebben uitgevoerd of zicht hebben op het landschap. Zo heb ik onder meer vernomen dat men ook in Gent een inventarisatieoefening plant. Het kan uiteraard niet de bedoeling zijn dubbel werk te doen. Ik hoor het dus graag als er nog dergelijke oefeningen lopen.

Een eerste stap kan zijn om in de aanvraagsjablonen explicieter te vragen wie eigenaar is van de gebruikte infrastructuur, wie de infrastructuur gebruikt en voor welke doelen, en welke inkomsten en kosten ermee gepaard gaan. Mijn administratie zal een model ontwikkelen om hier meer zicht op te krijgen, niet alleen voor de kunsteninfrastructuur, maar voor de brede cultuur- en jeugdinfrastructuur.

9. Bovenlokaal niveau

CD&V en Groen stelden vragen over het bovenlokale niveau. De bewoording "afschaffing van het provinciale cultuurbeleid" is te sterk. De provinciale taakstelling met betrekking tot cultuur is ondergebracht bij lokale besturen of bij de Vlaamse overheid. De Vlaamse overheid heeft op basis van het Bovenlokaal Cultuurdecreet een nieuw instrumentarium uitgerold dat voorziet in een projectenpot met jaarlijks twee indienmomenten. Projecten voor die tussenruimte, het bovenlokale niveau, kunnen hierop aanspraak maken.

De huidige budgettaire context stelt iedereen voor uitdagingen. Dat geldt zowel voor het Vlaamse als voor het lokale niveau. Het blijft belangrijk dat we de uitgangspunten van de hertekening van de provinciale taakstelling met betrekking tot cultuur recht blijven doen en dat elk niveau zijn verantwoordelijkheid neemt.

In verband met dat Bovenlokaal Cultuurdecreet kondigden eerdere beleidsteksten al de eerste evaluatie van de uitrol aan. Vanzelfsprekend moet de aansluiting bij of synergie met sectorale regelgeving zoals het Kunstendecreet, hierin aan bod komen. Bovendien moet het nieuwe steunpunt OP/TIL voor bovenlokale cultuurwerking nog de kans krijgen om op kruissnelheid te komen om de bovenlokale projectwerking van binnenuit te versterken.

De hertekening van de positie van de Vlaamse overheid ten aanzien van de lokale besturen is een beslissing uit de vorige regeerperiode en berust fundamenteel op een principe van subsidiariteit. De Vlaamse overheid erkende tijdens de vorige legislatuur het belang en de intrinsieke sterkte van het lokale niveau. Dat er verschillen zijn tussen de steden en gemeenten, is evident. Elke stad of gemeente heeft een eigen DNA, een eigen dynamiek met kansen en uitdagingen. Ik zie deze verschillen niet als een existentiële bedreiging, maar wel als een realiteit, als een rijkgeschakeerd landschap waarmee de kunstensector actief kan werken.

De verplichtingen in de individuele arbeidsovereenkomsten die voortvloeien uit de Vlaamse intersectorale akkoorden, komen voort uit de cao's die afgesloten worden in de respectieve paritaire comités 329.1 voor sociaal-cultureel werk en 304 voor de podiumkunsten. Het is aan de sociale partners, de werkgevers- en werknemersbonden, om toepassingsgebied en voorwaarden van een cao te bepalen. De administratie kan de VIA-middelen enkel toekennen aan organisaties die onder dat toepassingsgebied vallen en aan die voorwaarden voldoen. Aan organisaties die niet langer onder het toepassingsgebied van een cao vallen kan de administratie niet langer VIA-subsidie toekennen. Het is immers niet aan de administratie om een cao naar eigen goeddunken aan te passen.

10. Strategie versus tactiek; projectsubsidies

CD&V en Groen stelden enkele vragen over de visienota en de impact van de coronacrisis. Ik wil duidelijk stellen dat dit een strategische visienota is. Strategie gaat over het creëren van de omstandigheden om bepaalde strategische doelstellingen te bereiken. Het aanpassen van het Kunstendecreet is bijvoorbeeld geen strategische doelstelling. Het is de omstandigheid die wij creëren om een strategische doelstelling te bereiken, namelijk de Vlaamse kunsten de volgende twintig jaar aan de internationale top houden.

De vragen die hier gesteld worden, gaan niet over strategie maar over tactiek. Tactiek is het inspelen op en gebruikmaken van omstandigheden om strategische doelstellingen te bereiken. Een strategie wijzigt niet of slechts na diepgaand beraad. Wanneer er voortdurend van strategie veranderd wordt, krijgt men chaos. Niemand kent dan nog het waarheen en het hoe. Tactieken wijzigen wel voortdurend, omdat omstandigheden voortdurend wijzigen. De coronacrisis heeft de omstandigheden ingrijpend, diepgaand en dramatisch gewijzigd. Dat betekent dat we niet op strategisch maar op tactisch niveau op nieuwe omstandigheden moeten en zullen inspelen.

Zo heeft de Vlaamse Regering beslist om bij de begrotingsaanpassing van 2020 de hele tweede ronde projectsubsidies voor 4 miljoen euro uit te schrijven. In deze tweede ronde, met 15 mei 2020 als indieningsdatum, wil ik nadrukkelijk aandacht besteden aan de precaire positie van de individuele kunstenaar. Een substantieel gedeelte van de middelen zal voor beurzen worden voorbehouden. Projecten met een maximale looptijd van een jaar zullen eveneens mogelijk zijn.

We hebben in de begrotingsaanpassing dus 4 miljoen euro uitgetrokken voor de tweede ronde van de projectsubsidies. Dat is een tactische beslissing die inspeelt op de door de coronacrisis gewijzigde omstandigheden om een strategische doelstelling te dienen: de verbetering van de precaire situatie van de individuele kunstenaar. Tijdens de komende beleidsperiode zullen talloze tactische beslissingen moeten worden genomen om de corona- en post-coronastrategie te verwezenlijken. Zoals George Patton al zei, is tactiek niet zonder belang: "goede tactieken kunnen zelfs de meest rampzalige strategie redden, slechte tactieken kunnen zelfs de beste strategie om zeep helpen." We zullen ons hier voortdurend over moeten beraden.

11. Allerlei

11.1. Museum van Vlaanderen

Tot slot zijn nog vier vragen gesteld die niet onder de al behandelde thema's vallen. CD&V heeft een vraag gesteld over het Museum van Vlaanderen. De concrete uitwerking daarvan bevindt zich nog volop in de conceptfase. Dit museum moet alvast op het snijpunt liggen van erfgoed, kunsten en innovatie. Ik beraad me hier momenteel over. Ik informeer me over de verschillende mogelijkheden. 'Never waste a good crisis' geldt ook voor deze coronacrisis. Deze crisis heeft de inventiviteit en innovatieve kracht van de cultuursector naar boven gebracht. Het is die inventiviteit en innovatieve kracht die ik in het Museum van Vlaanderen weerspiegeld wil zien. Mijn ideeën hierover beginnen stilaan vorm te krijgen, maar bevinden zich zoals gezegd nog te zeer in een conceptuele fase om er nu al mee naar buiten te komen. Zodra mijn visie vorm heeft gekregen, zal ik hierover graag van gedachten wisselen met deze commissie en andere actoren.

11.2. Architectuur

De N-VA heeft een vraag over architectuur gesteld. In mijn strategische visienota heb ik enkel de aandacht gevestigd op het feit dat architectuur als artistieke discipline een belangrijke bijdrage aan ruimtelijke en maatschappelijke vraagstukken kan leveren.

11.3. SARC

Over de SARC had de sp.a een vraag. In de aanloop naar de Strategische Visienota Kunsten en de Strategische Visienota Cultureel Erfgoed, heeft de SARC op 4 maart 2020 zijn input bezorgd. Ik vat de verschillende elementen even samen.

Ten eerste vraagt de SARC aandacht voor een overkoepelende visie op het digitaliseringsbeleid en op de correcte verzameling van data op de verschillende bestuursniveaus. De raad vraagt in datzelfde verband volwaardige intersectorale partnerschappen, onder meer met de beleidsdomeinen Toerisme, Media, Onderwijs, Welzijn en Economie. Dit moet ook gebeuren met betrekking tot kunsterfgoed en cultuureducatie.

Ten tweede vraagt de SARC meer aandacht in de landschapszorg voor het wijdvertakte Vlaamse culturele landschap. De verschillende actoren en de variatie aan praktijken moeten instaan voor de spanbreedte van de lokale inbedding en de gemeenschapsvorming, maar ook voor excellentie en internationalisering.

Ten derde vraagt de SARC een gedegen uitgewerkt traject voor de herdenking en de aanpassing van het Kunstendecreet. Hierbij kunnen lessen worden getrokken uit het traject en de evaluaties van het cultureelerfgoedbeleid. De continuïteit van de huidige regeling moet voor alle belanghebbenden worden gegarandeerd.

Ten vierde vraagt de adviesraad de administratieve lasten van het Departement Cultuur, Jeugd en Media te verlichten.

Tot slot vraagt hij om de kwalitatieve beoordelingsprocedures te verzekeren door met een aantal ingrepen de oordeelkundigheid en intersubjectiviteit van de beoordelingscommissie te vergroten en maatwerk voor de aanvrager te blijven bieden.

In mijn visienota heb ik rekening gehouden met deze verzuchtingen van de SARC. Ik beschouw de SARC nadrukkelijk als een partner voor de uitwerking van de hervorming van het Kunstendecreet.

11.4. Topprioriteiten

Tot slot heeft Groen een vraag over de topprioriteiten. De voorliggende strategische visienota richt zich niet op de korte termijn. Het gaat niet om afrekeningen of de populairste zijn. De overkoepelende strategische doelstelling bestaat erin de competitief sterke positie van de Vlaamse kunsten de komende twintig jaar te behouden en te verstevigen.

Om die doelstelling te bereiken, stel ik vijf strategieën voorop:
- ervoor zorgen dat we een dynamisch en divers Vlaams kunstenlandschap behouden;
- erover waken dat de Vlaamse kunsten van heden en verleden levend blijven en gewaardeerd worden;
- de internationale positie van de Vlaamse kunsten verzekeren;
- kinderen en jongeren naar de kunsten brengen om de toekomst veilig te stellen;
- de precaire positie van de individuele kunstenaar verbeteren.

Niet toevallig zijn dat ook de vijf aandachtspunten die ik in mijn Visienota Kunsten vooropstel.

II. Bespreking

1. Vragen en opmerkingen uit de commissie

Karin Brouwers: Ik dank de minister-president voor zijn uitgebreide antwoord op onze vele vragen. Ik wil mijn appreciatie uitspreken voor zijn nota, waarin onze fractie een heel positieve toon terugvindt. De nota is vrij volledig en genuanceerd en houdt rekening met belangrijke bekommernissen van het veld. Het is voor ons

natuurlijk belangrijk dat er, voor het traject wordt voortgezet, eerst grondig overleg gevoerd wordt met de kunstensector, zoals ook de minister-president zelf verschillende keren heeft aangegeven.

Eerst een paar algemene opmerkingen. Wat we appreciëren in de nota, is de diversiteit: de aandacht voor de meerstemmigheid in het ecosysteem van de kunstensector, die alle kansen zal krijgen. Er wordt vertrokken van de artistieke vrijheid van de kunstenaar. Ook innovatieve, tegendraadse kunst moet kansen krijgen. Het is niet aan ons om te zeggen wat goede of slechte kunst is. De overheid heeft daar commissies voor. Iedereen moet kansen krijgen, het moet van onderuit komen. In de nota komt het belang van de humuslaag, de individuele kunstenaar, heel uitdrukkelijk naar voren, wat wij volledig steunen. Dat wil ook weer absoluut niet zeggen dat de organisaties minder belangrijk hoeven te worden.

Een relevant percentage van het budget uit het Kunstendecreet wordt voorbehouden voor projectsubsidies, die dynamische ruimte. Maar ik kan niet uit de nota opmaken in welke vorm de minister-president dat ziet.

CD&V is heel tevreden dat er een onderzoek komt over de verfondsing, zoals we al jaren vragen. Vlaanderen heeft fondsen voor literatuur en voor de audiovisuele creatie zoals films, maar niet voor andere kunstensectoren. We vragen daar al lang naar. Er komt nu een onderzoek, maar naar ik heb begrepen nog niet onmiddellijk. Ik zou er toch niet te lang mee wachten. Ik heb begrepen dat de minister-president wil zien hoe de dynamische ruimte zich ontplooit en dan wil nagaan of er nog een fonds nodig is. Onze fractie ging ervan uit dat het onderzoek naar de verfondsing zo snel mogelijk zou worden opgestart, zodat daaruit mogelijke indicaties voortkomen dat die snel moet worden ingevoerd. Maar het belangrijkste is dat er een onderzoek komt. Het onderzoek dat ooit uitgevoerd werd – ik dacht onder toenmalig minister Schauvliege – moet een vervolg krijgen.

Over kunst als gemeenschapsvormende hefboom is de tekst heel inclusief. Kinderen en jongeren betrekken, drempelverlagende participatie en het sociaalartistieke veld zijn aspecten die absoluut niet vergeten mogen worden, want het gaat daarbij om een stem geven aan de meest kwetsbaren.

De culturele infrastructuur wordt nu enigszins op maat gesubsidieerd. We hopen op termijn op een vergelijkbaar decreet met dat voor de sportinfrastructuur. Daarvoor laat de visienota alvast een opening.

De minister-president is uitgebreid ingegaan op de kerninstellingen. Dat zullen we vooral met de sector zelf moeten uitklaren, maar het is een goede zaak dat de minister-president die visie vandaag al heeft toegelicht. We gaan er zeker mee voort. Ik weet niet of de kerninstellingen uiteindelijk in het decreet zullen worden opgenomen, maar vandaag is er toch al meer helderheid.

Voorts is de minister-president uitvoerig ingegaan op het internationale potentieel als beoordelingselement. Hij rekent ook op middelen uit Europa. Maar een en ander dreigt niet snel opgelost te raken. Zullen onze artiesten en gezelschappen in deze hele coronasituatie nog wel vrij kunnen reizen? We kunnen natuurlijk ook digitaal genieten van kunst over de grens en ervan leren, en omgekeerd. Presentatieplekken en residenties zoeken zal misschien niet zo vlot gaan als we dachten. Toen de nota geschreven werd, zaten we natuurlijk nog in een andere situatie. Dat moeten we vandaag ook duidelijk beseffen, we mogen niet wereldvreemd zijn. We blijven wel bekommerd. Ook voor de sociaalartistieke werking geldt het internationale enigszins als criterium. Hoe moeten zij daaraan gaan voldoen? Bij die sector vermoeden we toch minder internationaal potentieel. Daar vragen we nog extra aandacht voor.

Wij hebben vroeger ook al de nadruk gelegd op de rol van cultuureducatie en onderwijs. We hopen dat ook het onderwijs een rol wil opnemen. CD&V pleit voor het optillen van het STEM-onderwijs naar STEAM-onderwijs, waar de 'A' dan staat voor 'Arts', want werknemers van de toekomst zullen toch vooral creatieve en flexibele werknemers moeten zijn.

Wat de slimme subsidies betreft, heeft de minister-president op onze vragen geantwoord dat hij daarover de ambtenaren nog volop aan het bevragen is, en terecht. Maar ook aan de sectoren zelf zullen we moeten vragen hoe zij tegenover dat traject staan.

Tot slot: de timing van het decreet. De minister-president kondigt het ontwerp van decreet aan tegen de zomer van 2021, met een indiendatum tegen eind 2021. Wat vroeger zou eventueel haalbaar zijn als we aan de hand van een voorstel van decreet zouden werken, zoals bij de jongste twee grote aanpassingen. Het is een aanbod, we zullen dat verder bekijken. Hoe sneller de sector op de hoogte is van wat het uiteindelijk wordt en de definitieve regels kent, hoe beter toch voor iedereen. Misschien is deze tijd volgend jaar op die manier ook nog haalbaar. We willen daar gerust aan meewerken, maar we zien wel hoe het verder loopt. Misschien zijn de gesprekken met de sector wel zo intens dat de timing van de minister-president realistischer is.

Filip Brusselmans: Ik dank de minister-president voor zijn uitgebreide uitleg.

In deze nota poneert hij vertrouwen als het sleutelwoord van zijn beleid, maar blijkbaar is zijn vertrouwen in de pers groter dan dat in het Vlaams Parlement en deze commissie. Waarom anders was de pers al op 27 maart in het bezit van deze nota terwijl wij die pas enkele dagen later hebben gekregen? Ik hoop dat de minister-president niet vindt dat in deze uitzonderlijke tijden het controle- en het bevragingsrecht mee in quarantaine moeten.

Wat de inhoud betreft, moet ik toegeven dat deze visienota duidelijk de beleidsnota's Cultuur van de laatste jaren overstijgt. Traditioneel wordt in die nota's een reeks streefdoelen opgesomd, maar worden die nauwelijks onderbouwd. Veel geblaat en weinig wol dus. Dat is overigens niet alleen mijn conclusie maar ook die van de Nederlandse onderzoeker Quirine van der Hoeven in haar studie Van Anciaux tot Zijlstra. Ze schreef dat het niet altijd duidelijk is of er in de beleidsnota sprake is van een losse constatering, dan wel of er ook werkelijk intenties zijn om de geformuleerde doelen te bereiken. Het is bijna een traditie dat in de beleidsnota Cultuur de doelstellingen bewust abstract worden geformuleerd en mager onderbouwd zijn. Bovendien plegen die doelen ook regelmatig te veranderen of worden ze geherformuleerd, waardoor het achteraf heel moeilijk wordt om na te gaan in hoeverre ze effectief werden bereikt.

Het is mijn persoonlijke aanvoelen dat deze visienota effectief een ijkpunt kan worden in het Vlaamse cultuurbeleid. Ik zeg wel degelijk "kan worden". Men mag het belang van deze visienota alleszins niet onderschatten. De doelstellingen erin vormen de legitimatie van het beleid, en daar wringt het schoentje enigszins en blijf ik op mijn honger. Deze visienota werd immers gebaseerd op de Landschapstekening Kunsten 2019. Wat me daarbij stoort, is dat die studie al aantal maanden oud is en daardoor ook geen rekening houdt met de vernietigende impact van de coronacrisis op de kunstensector.

De minister-president maakte in zijn toelichting – deels terecht – een onderscheid tussen strategie en tactiek. Maar wanneer het speelveld volledig wijzigt of er een bloedbad dreigt te ontstaan, zou een strategie weleens irrelevant kunnen worden. Is het met andere woorden niet aangewezen om, voor deze nota wordt geïmple-

menteerd, de schade in kaart te brengen die de crisis in de cultuursector heeft aan gericht?

Wat me daarnaast ook verbaast, is dat deze nota werd opgesteld door Kunstenpunt in samenwerking met het VAF, het VAi enzovoort. Die praktijk lijkt op de kat bij de melk zetten. Was dat wel een goed idee? Waarom werd eens geen beroep gedaan op externen bij het opstellen van een dergelijke belangrijk beleidsondersteunend en -sturend instrument?

Zonet heb ik verwezen naar het vaak warrige en tegensprekelijke karakter van sommige beleidsnota's Cultuur, maar deze visienota is vaak in hetzelfde bedje ziek. Zo stelt de visienota bijvoorbeeld dat de dynamiek van onderuit van de sector belangrijk is, maar tegelijk probeert de minister overduidelijk vanuit het departement zijn greep op de sector te versterken. Hoe rijmt hij die top-downaanpak met het belang dat hij hecht aan dynamiek uit het werkveld? Niemand is gebaat bij vaagheid. Zijn de kunstenaars vragende partij voor het inventariseren van het infrastructuurlandschap en voor het traject dat rond kunstenerfgoed zal worden opgezet?

Wat visie betreft, heb ik nog een bemerking in de marge van de nota. In zijn interessante boek Cultural Capital: The Rise and Fall of Creative Britain beschrijft historicus Robert Hewison hoe in het Verenigd Koninkrijk in de voorbije decennia cultureel kapitalisme de trend werd. Deze trend maakt ook in Vlaanderen steeds meer furore. Cultuur wordt vaker gereduceerd tot een zuiver economische factor, kunst moet innovatief zijn om er nieuwe markten mee aan te snijden, en kunstensubsidies moeten financiële return opleveren en podia vrijmaken voor sponsors. Kortom in het cultuurbeleid primeert het creëren van het juiste marktconforme klimaat op de echte prioriteiten van de sector. Dat is een neoliberale benadering van cultuur, die onze fractie zelf niet deelt maar tussen de regels van de visienota kan ontwaren. Ik wil de minister van Cultuur op het hart drukken dat de vermarkting van de cultuursector absoluut geen goed idee is. Ik hoop dat hij ondanks de signalen die intentie niet heeft.

Gustaaf Pelckmans: Ik dank de minister-president voor zijn uitgebreide toelichting. Ik zit hier met een dubbel gevoel, zeker na de Nationale Veiligheidsraad van gisteravond. Ik heb alle begrip dat er prioriteit wordt gegeven aan gezondheid, maar wat gisteravond is beslist, veegt de hele cultuursector tot september van de mat. Dit heeft enorme gevolgen. Iedereen heeft het over de grote festivals, maar de komende weken moest een filmfestival beginnen, zijn de mensen van Theater Aan Zee en de Zomer van Antwerpen aan het werk enzovoort. Ik heb dus een dubbel gevoel bij het bespreken van deze visienota, maar ga er natuurlijk graag op in.

Ik hou eraan om wat positieve elementen naar voren te brengen na een eerste lezing. De toon is anders: vertrouwen in plaats van wantrouwen en een behoorlijke dosis gezonde ambitie, in tegenstelling tot de beleidsnota. Er is duidelijk sectoroverleg geweest. Fijn om te lezen zijn de landschapstekening, de meerstemmigheid en de ruimte voor nieuwe genres.

Maar bij een tweede lezing zie ik een nest adders onder het gras. De minister-president heeft enkele bezorgdheden weggenomen maar enkele fundamentele blijven bestaan. Ondanks zijn uitleg omtrent de tactische en strategische aanpak van deze nota en het verschil met de coronacrisis, blijf ik op mijn standpunt dat hij deze nota niet kan volhouden als hij in november geen visienota 2.0 maakt. Wat nu gebeurt, zal gevolgen hebben voor de strategische en tactische keuzes uit de nota en het beleid.

Het zal ook kwestie zijn alle aandacht te richten op een relanceplan, waar we meer dan ooit nood aan hebben. Ik heb het dan niet alleen over de gesubsidieerde sector

maar ook over de evenementensector. De minister-president zegt dat dit geen besparingsnota is. Hij heeft zeker niet bespaard op ambities, maar de mensen op het veld blijven zeggen dat hij dit niet betaald krijgt met de middelen die er zijn. Het is geen besparingsnota, maar er is natuurlijk wel eerst een besparing doorgevoerd. Ik verwijs nog maar eens naar de nota waarin Bart Caron stelt dat het aandeel van Cultuur in de Vlaamse begroting op tien jaar tijd is teruggevallen van 2,5 procent naar nauwelijks 1 procent. Wat de Kunsten betreft, is het zelfs maar 0,5 procent. De ambitie van fair play en vooral van fair pay, en de vergelijkingen met de internationale markt worden dan wel problematisch.

Waar ik wel blij om ben, is dat de minister-president mee op zoek wil naar Europese accenten. Ik wil pleiten voor een Europees cultuurbeleid met natuurlijk een accent per land.

Als hij toch vasthoudt aan dit begrotingsdiscours, zal er enorm moeten worden herschikt. Ik kom dan bij het zogenaamde brede veld van de huidige 208. Ze zullen enorm moeten worden omgeturnd. Hoe zal hij dat doen en volgens welke criteria? Het brede veld zal bloeden. De minister-president geeft een jaar uitstel, maar uitstel is geen afstel. De beoordelingscommissies krijgen een enorme verantwoordelijkheid wanneer hij straks in het brede veld zal beginnen snijden. Er is nog heel veel werk voor de organisatie hiervan, het vinden van de juiste mensen en het monitoren. Ik kijk uit naar de taskforce die daarmee aan de slag gaat.

Ik vind het heel merkwaardig dat de minister-president nu niet terugkomt op het primaat van de politiek. Hij heeft dat in de beleidsnota heel uitdrukkelijk naar voren geschoven. Ik heb hem daarover bij de bespreking van de ontwerpen van begrotingsdecreet in de plenaire vergadering van 19 december 2019 nogal sterk aangevallen, en ben nu dus benieuwd naar zijn antwoord.

Groen is het idee van de dynamische ruimte zeer genegen. Ik vrees alleen dat de minister-president bij de uitwerking rekening zal moeten houden met de realiteit. Als ik één ding uit de coronacrisis heb geleerd, is het dat nogal wat cultuurwerkers niet in het geïnstitutionaliseerde subsidieverhaal passen. Collectieven die zeer interessant werk leveren en waarmee de minister van Cultuur wel verder wil, vallen nu helemaal uit de boot. Ze vertonen zinvol ondernemerschap en vormen de humuslaag waar ook hij veel belang aan hecht. Een plaats voor zulke collectieven zie ik niet goed gedefinieerd in die dynamische ruimte. Stel dat mensen die daarin functioneren op een bepaald moment nood hebben aan meer zekerheid en naar een structuur willen overgaan. Dat wil de minister duidelijk afremmen. Ik begrijp dat die doorslag van de dynamische ruimte naar het brede veld en/of de kerninstellingen nog wel mogelijk blijft. Onder welke normen kan dat dan nog?

Ik heb nog een hele reeks vragen rond diversiteit en cultuurparticipatie, maar die spaar ik voor later. Ik verwijs naar het laatste advies van de SARC, dat vernietigend was over het Participatiedecreet. Ik blijf in dat verband nog altijd serieus op mijn honger zitten.

Ik dank de minister-president omdat hij op mijn vraag met vijf punten heeft aangegeven wanneer voor hem heel deze operatie geslaagd is. Ik ben heel benieuwd. We zullen daarop monitoren en nagaan of hij die doelen haalt.

Stephanie D'Hose: Ik dank de minister-president omdat hij weer tijd maakt om uitleg te geven en veel van onze vragen te beantwoorden. Los daarvan vind ik het wel wat bevreemdend om hier nu over de Visienota Kunsten te praten. Terwijl ik aan het luisteren was, kwam er een pop-up binnen dat er de laatste 24 uur weer 417 doden zijn. Ik heb daar gemengde gevoelens bij. Aan de ene kant moeten we verder en aan de andere kant zouden we allemaal heel goed moeten nadenken over welk enorm drama dit wel is. Daarom ben ik het eens met Filip Brusselmans

dat we een pre- en een postcoronatijdperk zullen hebben, ook in de kunsten. De visienota is natuurlijk opgesteld toen corona nog een ver virus was, ergens in China. Daarvoor is nu eenmaal veel tijd en overleg nodig. Het is natuurlijk niet mogelijk voor de kabinetten en de minister-president om in die korte periode ook nog met zoiets rekening te houden.

Er staan heel veel positieve elementen in de visienota en hij is zeer coherent en vlot geschreven. Soms zijn beleidsdocumenten log, saai en slaapwekkend, maar niet deze nota. Mijn felicitaties gaan uit naar de manier waarop hij is geschreven en naar het feit dat er heel duidelijke keuzes instaan. We zitten toch met zijn allen in de politiek om keuzes te durven maken, en die worden in deze visienota gemaakt. Ik vind het ook heel fijn dat er wordt voortgebouwd op die aanvullende financiering, een van onze stokpaardjes, en op het actieplan grensoverschrijdend gedrag, dat op het einde van vorige legislatuur was geïmplementeerd. Ik vind het heel goed dat de minister-president daar verder gevolg aan geeft.

Ik heb nog een aantal specifieke vragen. Van mijn vragen over de spreiding heb ik weinig teruggevonden. Het woord spreiding zelf vind ik niet terug. Het kabinet-Gatz is daar in de vorige regeerperiode mee gestart. Er is een nota voor opgeleverd tussen de administratie en de steunpunten. Dat verhaal lag grotendeels klaar om verder te implementeren. Ik vind dat minder terug in de visienota, maar wellicht gaat het dus om de landschapszorg.

Dan de zogenaamde tussencategorie, namelijk de kerninstellingen. Ik ben een koele minnaar, maar ik geef ze wel het voordeel van de twijfel omdat ik vertrouwen heb in de afbakening. Die afbakening en de manier waarop we die zullen maken, is wel heel belangrijk. Wie zal ze bepalen?

Over de spreiding en bepaalde tekortkomingen in het landschap moeten we heel goed overleggen met de sector. We moeten ons baseren op zo veel mogelijk objectieve data – niet op subjectieve gevoelens – om de landschapsafbakening en landschapszorg te bewaken.

Het in het leven roepen van de kerninstellingen mag niet betekenen dat er minder middelen zijn voor de dynamische ruimte: de andere structurele instellingen en de projecten. Anders zal iedereen willen behoren tot de beschermde categorie als blijkt dat de dynamische ruimte wat wordt weggedrukt. Daar moeten we heel veel zorg voor dragen.

De 4 miljoen euro extra middelen voor projecten juich ik hartstochtelijk toe. Dat is zeer goed voor de sector, zeker in deze tijden. Als we in het najaar willen heropleven en weer buitenkomen, zal die 4 miljoen euro voor producties zeer welkom zijn. De minister-president had aangekondigd de indiendatum uit te stellen. Dat kon natuurlijk niet anders. Hoe zit het met het decretale werk daarvoor?

Ik heb nog een vraag over infrastructuur, vooral omdat er soms een ongelijkheid in zit. In de vorige legislatuur hebben we geprobeerd om de enveloppes zo veel mogelijk gelijk te maken. De middelen – DAC- en gesco-middelen – die vroeger van de provincies kwamen, zijn bijvoorbeeld toegevoegd aan de enveloppes, zodat er niet allemaal verschillende deurtjes zijn voor organisaties, en zodat de Vlaamse overheid een coherent beeld heeft van de subsidie die een bepaalde organisatie krijgt. Maar op infrastructuur is dat nog niet van toepassing. De ene organisatie krijgt infrastructuur van de lokale overheid, de andere van de Vlaamse overheid ad nominatim. We hebben nog wat werk, want het gaat verder dan een loutere inventarisatie. Het is eigenlijk een visie op de totale subsidie-enveloppe die we toekennen, met infrastructuur als een onderdeel daarvan. Ik hoop dat we dat zullen meenemen in een verdere beoordeling.

Ik heb begrepen dat oKo heel interessante en concrete aanbevelingen heeft gedaan, net zoals de visienota. Ik hoop dat die in het verdere traject zullen worden meegenomen.

Tot slot nog een opmerking over het uitstel met een jaar. De minister-president heeft gezegd dat de organisaties dezelfde enveloppes krijgen. We moeten er rekening mee houden dat dat ook een budgettaire impact heeft. Vele organisaties gaan overbudgetteren omdat ze rekening houden met de index die in de loop van die vijf jaar natuurlijk stijgt. Als we met een jaar verlengen, zitten we met een kloof, nog los van de gigantische kloof die corona veroorzaakt. Die twee zaken moeten we in ons achterhoofd houden.

De internationalisering, onder andere met betrekking tot het ambitieniveau, heeft de minister-president heel goed geduid. We moeten wel goed opletten dat we de drempel niet te hoog leggen.

Katia Segers: Ik dank de minister-president voor zijn uitgebreide antwoord op onze vele vragen.

Ik wil ook beginnen met een woord van appreciatie voor zijn strategische visienota. Die bevat veel goede zaken en is bijzonder goed geschreven. Er is goed en intens geluisterd naar het veld, en met veel zaken werd rekening gehouden. Dat is een heel goede start. Er zijn natuurlijk ook veel vragen bij gekomen. Onder andere oKo heeft de minister-president enkele dagen geleden een zeer omstandig en gedetailleerd advies van dertig pagina's bezorgd, maar ook verschillende andere organisaties hebben gereageerd. Ik voel bij minister-president Jambon de bereidheid om daar zo veel mogelijk rekening mee te houden.

In het licht van de beslissing van gisteren door de Nationale Veiligheidsraad om alle grote evenementen in de hele zomer te schrappen, voelt het vandaag natuurlijk onwezenlijk om het te hebben over de Visienota Kunsten en de hervorming van het Kunstendecreet.

De minister-president zegt een onderscheid te maken tussen strategie en tactiek. Het oplossen van de coronacrisis is een van de elementen van de tactiek. Zoals andere collega's al hebben gezegd, zullen in cultuurbeleid en cultuurlandschap pre- en postcorona te onderscheiden zijn. Doordat er deze zomer geen grote evenementen zullen kunnen plaatsvinden, zal de minister-president zijn nota en de aangekondigde participatieve uitrol moeten herbekijken. De visienota is natuurlijk voorbereid in tempore non suspecto. We weten dat de economische impact op het Belgische livecircuit tot boven de 1 miljard euro zal stijgen, een onherroepelijke schade. We moeten bekijken of die nota zal moeten worden aangepast.

Zonet heeft de minister-president zijn uitleg van vorige week herhaald: dat het noodfonds zal gereserveerd blijven voor de gesubsidieerde sector. Mijn mailbox werd de voorbije week overspoeld door berichten van mensen die werken met kortlopende contracten, vooral via SBK'ers. SOTA verzamelde meer dan achthonderd getuigenissen. Daaruit blijkt dat er ook voor de niet-gesubsidieerde cultuurevenementen, de live-evenementen, een gigantische impact is. Ik wil dan ook vragen om dit nog eens te herbekijken, zodat ook de niet-gesubsidieerde sector kan worden meegenomen.

In het Kunstendecreet is er voorlopig geen ruimte voor festivals. Die werden vroeger vooral met provinciale middelen ondersteund. Ook die zijn weggevallen. Zeker met betrekking tot de festivals moet er worden bekeken hoe ze kunnen worden meegenomen in de strategische visienota en de uitrol daarvan.

De coronacrisis legt een aantal zaken pijnlijk bloot. Ik denk aan de precaire situatie van de cultuurwerkers, waarvoor de minister-president vast aandacht heeft, maar ook aan het belang van stevige structuren. Door die stevige structuren kan nog een deel worden opgevangen van de schade die nu wordt geleden. Daaruit moeten we leren. De verdere uitrol van de visienota moet worden gekoppeld aan een grondige evaluatie van wat we uit de crisis kunnen leren. Ik zou willen oproepen om wat hier voorligt, niet zomaar letterlijk uit te rollen, maar dit bedachtzaam en in het grootste overleg met de sector te doen en waar nodig bij te sturen. Het is essentieel dat er met het veld wordt samengewerkt.

Een van de grootste ambities is ons kunstenlandschap de volgende twintig jaar aan de top te houden. Om dit te bereiken wordt het Kunstendecreet hervormd. De minister-president doet dit vanuit de vaststelling dat het Kunstendecreet uit zijn voegen is gebarsten. Als dat zo is, komt dat volgens de sp.a-fractie vooral door de structurele onderfinanciering in de sector. Die wordt nu des te pijnlijker blootgelegd. Het Kunstendecreet werd van kracht op een moment dat het cultuurbudget 2 procent van de begroting bedroeg. Nu is dat slechts 1 procent.

De hamvraag is hoe de nieuwe structuur in dat subsidielandschap zal bijdragen tot een bloeiend cultuurveld indien er geen ambitieus financieel groeiplan wordt uitgetekend. Dit heeft dan vooral betrekking op de nieuwe categorie kerninstellingen. Het geld dat er voor die categorie bij komt, moet ergens anders worden weggehaald indien er geen financieel groeipad wordt uitgetekend. Voor mij is het echt koffiedik kijken hoe die ambitieuze doelstellingen kunnen worden gerealiseerd zonder een financieel groeipad.

We hebben absoluut veel waardering voor de 4 miljoen euro die de minister-president voor de tweede ronde van de projectsubsidies vrijmaakt. We hebben hem daar vorige week met zijn allen toe opgeroepen. Ik heb daar wel twee vragen bij: waar komt dat geld precies vandaan? Ik hoop dat het niet elders uit het cultuurbudget wordt gehaald. Blijkbaar niet, want ik zie minister-president Jambon neen schudden. Het is heel goed dat er extra geld voor de sector komt.

De minister-president koppelde deze beslissing ook heel expliciet aan de coronacrisis. Hij zegt dat er wel middelen zijn om de coronacrisis te doorstaan. Daarom wil ik tot voorzichtigheid oproepen. Die tweede ronde staat echt los van de coronacrisis. We moeten ervoor zorgen dat we de meest precaire statuten, ook in de niet-gesubsidieerde sector, via het noodfonds opvangen. De toekenning van een tweede ronde mag daarbij geen excuus zijn. Ik zou die twee maatregelen echt niet aan elkaar vastkoppelen.

Ik heb een heel concrete vraag over het uitstel met een jaar. Is de regering bereid, zoals oKo vraagt, om de middelen en subsidies voor 2021 en 2022 te indexeren? Anders komen die budgetten nog veel meer in het gedrang.

Samen met oKo heb ik ook een vraag over het woord herijking, dat in de visienota vaak wordt gebruikt. Het gaat dan vooral over de herijking van het landschap, waarbij de invoering van een nieuwe categorie een rol speelt. Hoe concreet zal dat gebeuren? Ligt dat nu al vast of maakt het deel uit van het participatieve project dat de minister van Cultuur met de sector wil opzetten? In dat geval denk ik dat er met de sector echt wel een kosten-batenanalyse en een middel-doelanalyse moet worden gemaakt, voordat de decreetwijziging helemaal wordt ingevoerd.

De minister-president is ook ingegaan op de kerninstellingen. Het is echter nog zeer onduidelijk wie of wat daaronder nu precies moet worden begrepen. Ik leid uit zijn toelichting af dat er niet veel verschil meer is tussen kern- en grote kunstinstellingen. Hoe onderscheiden die twee zich precies van elkaar? Een en ander

hint op een bezuinigingsronde binnen de middelgrote organisaties, die toch ook een belangrijke schakel zijn in het veld.

Digitalisering verdient nog meer aandacht.

Voorts is er de spreiding, maar vooral de noodzaak aan structurele tewerkstelling en stevige structuren. Ik zei daarnet al dat de coronacrisis duidelijk maakt hoe belangrijk die stevige structuren zijn, ook in het culturele veld. Ik hoop dat die les wordt meegenomen.

Ten slotte vond ik het ook bijzonder jammer dat de visienota eerst op vrijdag aan de pers is bezorgd, en dat de commissie hem pas maandag of dinsdag heeft gekregen. Ik hoop dat ook daaruit lessen worden getrokken.

Marius Meremans: Ik dank de minister-president voor de inspanningen die hij en de Vlaamse Regering hebben geleverd voor de tweede ronde van de projectsubsidies. Ik denk dat dit nodig is om ervoor te zorgen dat het cultuurlandschap na de zomer niet compleet verschraalt.

Over de inhoud van de visienota zal ik niet al te veel opmerkingen maken. Hij ligt wel in de lijn van wat eerder was besproken en uiteraard in de lijn van het regeerakkoord.

De vierledigheid was inderdaad nodig gezien de vraag van een aantal organisaties – al voor de verkiezingen – om een langere periode van zekerheid, en een langere termijn om iets uit te bouwen. Daar wordt aan tegemoetgekomen. Het zal natuurlijk een oefening worden om te zien wie daarvoor in aanmerking komt en wie niet. Dat moet in overleg gebeuren met de sector, voor zover mogelijk.

Maar ik begrijp wel dat we aandacht moeten hebben voor de bezorgdheid met betrekking tot het brede veld. Iedereen zal natuurlijk mikken op de kerninstellingen, maar we moeten ook aan dat brede veld aandacht blijven schenken. Dat is heus wel de intentie van de minister van Cultuur en de Vlaamse Regering.

Wat het groeimodel betreft, staat in de nota wat ikzelf al sinds 2013 heb gezegd. Inderdaad, er moet altijd meer geld zijn om ambities waar te kunnen maken, maar er komt ook een moment waarop zomaar meer geld geven niet meer kan, want dan wordt het financieel onverantwoord. Dat geldt ook voor andere sectoren. Toch hoor ik ook hier weer een vraag om meer geld.

Er wordt nu enorm veel gedaan om de sector te ondersteunen, en dat is ook nodig in deze crisis. Maar er zijn grenzen. ‘The sky is the limit’, is geen realistisch politiek discours. Daarin moet men ook eerlijk zijn tegenover de sector. Er zal inderdaad een instroom zijn, maar wat mij betreft ook een uitstroom.

Terecht is opgemerkt dat we door corona bijzondere tijden meemaken. Maar dat ontslaat ons niet van onze plicht om naar de toekomst te kijken. We mogen nu niet zeggen dat er wel een visienota ligt, maar dat we toch vooral moeten afwachten. Neen, net in crisistijden is een vooruitzicht nodig en moet er aan een langetermijnvisie worden voortgewerkt. Net daarvoor is die visienota ook opgesteld. Daarin staan logische bezorgdheden, bedenkingen en keuzes. Ik denk aan de landschapszorg. Het is belangrijk dat we met het kunstenlandschap niet in een verschraling terechtkomen. We moeten daar de nodige zorg voor dragen. Ik verwijs ook naar de rol van steden en gemeenten. Ook die hebben een rol te spelen bij de kerninstellingen. Het is interessant voor een stad of gemeente om een kerninstelling of een kunstinstelling te hebben. Zij moeten die rol dan ook waarmaken. Er zal van hen dan ook iets verwacht worden.

Planlastenverlaging is sowieso nodig. Ook wij hebben de opmerkingen in die zin gekregen.

Ik ben geen grote fan van verfondsing. Sommige partijen zijn er meer dan andere voorstander van. Maar goed, het onderzoek zal lopen. Verfondsing heeft hoe dan ook zijn nadelen.

Ook het primaat van de politiek is aangehaald. Het is niet aan ons, als politici of beleidsmakers, om te zeggen wat op een podium moet gebeuren. Maar we moeten wel het kader scheppen waarin zaken kunnen gedijen. We moeten bepaalde accenten leggen. Dat is wel het primaat van de politiek. De politiek schept een kader voor de lange termijn, waarin een aantal zaken zich kunnen ontwikkelen.

Stephanie D'Hose verwees al naar de spreiding. Ook in de vorige legislaturen gaven bepaalde regio's aan dat ze te weinig hebben. Dat blijft een aandachtspunt, maar natuurlijk moet de kwaliteit prioritair zijn in de beoordeling. Ik heb er altijd moeite mee gehad dat bepaalde projecten worden gehonoreerd terwijl de commissie andere van dezelfde envergure hoger had ingeschaald. Dat men die dan niet honoreert, kan voor mij niet. Men moet blijven gaan voor kwaliteit, en daar ook in de spreiding steeds oog voor blijven hebben.

Ik was ook geen fan van een inflatie van kunstinstellingen. Daar vind ik die spreiding wel een criterium. Ten oosten van de lijn Antwerpen-Brussel liggen weinig grote instellingen. Als er dan nog een grote kunstinstelling bijkomt, kan die best in het oosten liggen, in Limburg. We zijn daar nog niet aan toe, maar op termijn moet dat wel de ambitie zijn.

In de opmerkingen van oKo staan op zijn minst waardevolle elementen.

De N-VA staat uiteraard achter deze visienota. Hoe zal die verder uitvoering krijgen? Daar moeten we werk van maken.

Ik begrijp ook de opmerking van Karin Brouwers over de timing. We moeten die angstvallig in het oog houden. Er is dus heel veel werk aan de winkel.

Ik besef dat we geregeld over corona zullen moeten samenzitten en zullen moeten bijsturen. Maar nogmaals, dat ontslaat ons er niet van om verder te gaan in de richting die met deze visienota is ingeslagen.

Tom De Meester: Ik geef de minister-president na dat hij geleerd heeft uit het cultuurprotest. De frontale aanval op de kunstensector is toch enigszins afgeblazen. Dat blijkt uit toon en inhoud van die nota. Minister-president Jambon was begonnen met een cultuuroorlog, maar deze visienota zie ik als een staakt-het-vuren. Ik houd een slag om de arm, maar ben daar wel blij om.

Het is zeer duidelijk dat hij voor het schrijven van deze visienota overleg met de sector heeft gepleegd: een stap vooruit. Maar hoewel ik een aantal positieve punten opmerk, blijf ik daarnaast met grote vragen zitten.

Ook de PVDA vond overigens de manier waarop het kabinet-Jambon over deze visienota heeft gecommuniceerd, nogal ongelukkig. Midden in de coronacrisis stond er plots een artikel in de krant over die visienota, die blijkbaar enkel op papier was gelekt door het kabinet om te vermijden dat hij bij het parlement zou terechtkomen. Sta me toe dat een zeer bijzondere interpretatie van het parlementaire controlerecht te vinden. Ik hoop dat een dergelijke aanpak geen precedent wordt.

Na de toelichting van de minister-president blijft mijn vraag hoe hij deze tekst zal herwerken of herbekijken vanuit het oogpunt van de impact van de coronacrisis op

de sector. Hij lijkt daar niet helemaal voor open te staan, maar mij lijkt dat wel belangrijk. De minister-president wijst erop dat het een strategische visienota is. Ook Marius Meremans zegt dat een crisis ons niet van vooruitkijken mag weerhouden. Net daarom zou een minister de strategie echter moeten aanpassen. We zitten in een totaal nieuwe situatie. Dit zijn niet gewoon omstandigheden die een beetje moeilijk zijn, zodat men af en toe van tactiek moet veranderen. Mij lijkt het dat de strategie vrij fundamenteel moet worden aangepast, waarbij business as usual geen optie is. De sector zit in een zeer diepe crisis. Het gaat niet alleen over kunstenaars die in slechte papieren zitten, en cultuurhuizen die nu alle zeilen bijzetten om niet te verdrinken. Er is ook de impact van het schrappen van festivals en andere culturele evenementen voor de hele zomer. Dat hakt er zeer diep in.

Bovendien legt de coronacrisis ook bloot welke problemen er al waren in de sector, bijvoorbeeld op het vlak van precaire omstandigheden, slechte statuten, de moeite die kleine gezelschappen en huizen hebben om te overleven. Dat lijken me prioritaire punten waarover men opnieuw zou moeten nadenken in een visienota post-corona. Ik blijf erbij dat dit nog steeds aan de orde is.

Met de hertekening, de extra middelen die nu naar de projectsubsidies gaan en de dynamische ruimte probeert de minister-president tegemoet te komen aan het cultuurprotest, maar algemeen gaat er niet echt extra budget naar cultuur. Dat blijft een van onze grote bekommernissen. Zeker in deze tijden moet men durven na te denken over een extra budget voor cultuur. Binnen het huidige keurslijf is het moeilijk tot onmogelijk om de ambities van de nota waar te maken en de impact van de coronacrisis duurzaam op te vangen.

Wat de projectsubsidies betreft, kondigt de minister-president nu aan dat er 4 miljoen euro bij komt, een volledige ronde. In het licht van de huidige maatregelen moeten we daar natuurlijk niet al te stoer over doen, want zelfs met die 4 miljoen euro zullen we niet ver lopen. Hij noemt het een tactische beslissing, geen strategische. Misschien komt die militaire terminologie van kabinetschef Joachim Pohlmann, maar wat bedoelt minister-president Jambon ermee? Bedoelt hij dat het bij een eenmalige geste blijft of wil hij deze structureel verankeren? Ik weet natuurlijk wel dat er een nieuw systeem is voor de dynamische ruimte, maar het is niet helemaal duidelijk wanneer dat volledig operationeel zal zijn. Dus zou ik graag hebben dat we hieruit lessen trekken voor de toekomst.

Het is voor mij ook heel belangrijk dat die extra middelen voor jonge kunstenaars niet ten koste gaan van wat de minister het brede veld noemt. Dat is trouwens ook een bezorgdheid van oKo. Er is extra budget nodig voor jonge kunstenaars en voor individuele kunstenaars in het algemeen, maar dat mag niet ten koste gaan van het brede veld. Die kleine organisaties zijn even belangrijk voor de creatieve humus als de individuele kunstenaars.

Als we dus geen extra budget uittrekken, zullen we de schaarse middelen herverdelen en zullen we structureel niet zoveel oplossen, zeker niet in deze coronatijden. De minister-president verwijst naar een budgettaire realiteit. Die is evident. Maar ook binnen die realiteit moeten er keuzes worden gemaakt. En dus pleit ik er vandaag voor om de cultuursector te herfinancieren.

Ten slotte geef ik nog een korte beschouwing over de gesco-middelen. Ik merk dat daarover binnen de meerderheid niet bepaald grote eensgezindheid bestaat, en terecht. Het lijkt mij toch beter om dit soort besparing middenin een coronacrisis achterwege te laten. Een paar belangrijke instellingen worden hierdoor getroffen en zullen personeel moeten ontslaan. De crisis in de cultuursector is zo al groot genoeg en het beleid mag die niet nog groter maken.

Orry Van de Wauwer: Karin Brouwers heeft de appreciatie van de CD&V-fractie voor deze visienota al uitgebreid duidelijk gemaakt en aantal bijkomende vragen gesteld, maar ik zou toch heel graag zelf mijn appreciatie overmaken. We zijn heel tevreden met de keuzes die de minister-president in zijn visienota maakt en met het feit dat hij onze bekommernissen meegenomen heeft bij de totstandkoming ervan. Dat waarderen we stellig. Er zitten verschillende zaken in de nota die CD&V belangrijk vindt voor het Vlaamse kunstenbeleid, vooral dan de vrijheid van expressie die kunstenaars moeten krijgen. Ik hoop dat dat een manier is voor innovatie van onze kunstensector. Heel positief is ook de aandacht voor nieuwe artistieke kunstvormen, zoals urban culture.

Wat kunstenaars betreft, zou ik graag nog eens stilstaan bij de projectsubsidies. Daar is wat commotie rond geweest in november 2019, omdat er initieel 60 procent op bespaard zou worden. Daarbij heeft ook de CD&V een aantal bekommernissen geuit. We merken nu dat de minister-president daar oren naar gehad heeft. Hij heeft gehoor gegeven aan de oproep om te kijken of er tijdens de begrotingscontrole extra middelen te vinden zouden zijn. Het is een heel goede zaak dat er nu 4 miljoen euro bijkomt om jonge en startende kunstenaars alle kansen te geven. Deze projectmiddelen kunnen individuele kunstenaars en kortlopende projecten ondersteunen. In coronatijden kan dit een belangrijke vorm van relance zijn. Mijn welgemeende appreciatie daarvoor.

2. Antwoordenronde

Jan Jambon, minister-president: Ik dank de commissieleden voor hun opmerkingen bij de visienota. Ik wil vooral de oppositiepartijen bedanken omdat ze toch op een objectieve manier naar de tekst hebben gekeken en er positieve elementen in zien. Dat doet me plezier. Maar uiteraard, the duty of the opposition is to oppose. Alle begrip en appreciatie daarvoor.

Een aantal leden verwezen naar de beslissing van gisteravond in de Veiligheidsraad. Die gaat in eerste instantie alleen over zeer grote festivals van internationale allure. Ik was erbij toen de beslissing genomen werd. Laat me dus ten minste uitleggen wat er werd beslist, mijnheer De Meester. Het gaat alleen over de zeer grote massaspektakels en massafestivals, zoals Rock Werchter, Tomorrowland, Pukkelpop enzovoort. Dat gebeurde op uitdrukkelijke vraag van hun organisatoren zelf, omdat zij heel verregaande engagementen moeten nemen.

Wat de categorie daaronder betreft – waar Vlaanderen toch zeer rijk aan is – zal de Nationale Veiligheidsraad, vóór het verlopen van deze verlengingsperiode op 3 mei, nog positie innemen. Ik wil zeker niet vooruitlopen op de feiten, maar verwacht een genuanceerder oordeel. Over veertien dagen zal dat duidelijk worden.

Sommigen hebben aangekaart dat de visienota eerder naar de pers is gegaan dan naar het parlement. Ik heb begrip voor die opmerking. Maar ik vraag ook begrip voor die volgorde. De visienota wordt goedgekeurd door de Vlaamse Regering, is daar dus een agendapunt en bijgevolg publiek. Na de vergadering van de Vlaamse Regering gebeurt de communicatie over de agendapunten. We hebben de tekst onmiddellijk doorgestuurd naar het parlement. Vrijdag vergaderde de Vlaamse Regering erover, maandag hebben we de tekst in het parlement neergelegd. Ik ben bereid om daarover afspraken te maken met het Vlaams Parlement. Maar het lijkt me heel moeilijk om een tekst aan het parlement te bezorgen vooraleer die op de regering is gekomen en – omgekeerd – om een tekst niet vrij te geven die op de regering is gekomen en waarvan de buitenwereld en zeker de pers weet hebben. Ik wil gerust proberen om daarin met het parlement een modus vivendi te vinden. Dat is echt geen gebrek aan vertrouwen of respect voor het parlement, integendeel. Dat is gewoon de volgorde der dingen.

Ik kom nu tot de concrete vragen. Karin Brouwers vroeg naar de dynamische ruimte. De bedoeling is dat een percentage van de totale pot daarvoor bestemd zal zijn. Hoe groot dit percentage zal zijn, zal deel uitmaken van de besprekingen tijdens de komende weken en maanden.

Wat het sociaal-culturele aspect van de internationalisering betreft, hebben we nu al het Erasmus+-programma. Het gaat dan vooral om het onderwijs, maar we moeten ook de beleidsvelden Cultuur, Jeugd en Media er meer proberen bij te betrekken. Op die manier kunnen we dit internationale vehikel hiervoor aanwenden.

Filip Brusselmans heeft gevraagd wie bij de verdere concretisering is betrokken en zal worden betrokken. Kunstenpunt is erbij betrokken. Ik ben decretaal verplicht met die mensen te overleggen. De consultatie gaat natuurlijk verder dan enkel Kunstenpunt. Ik heb al aangekondigd dat ik in de verdere concretisering ook zal overleggen met oKo, SARC en dergelijke.

Met betrekking tot de waarschuwing over de vermarkting van de cultuursector heb ik al duizend keer gezegd dat het een en-enverhaal is. Subsidies zullen in de cultuursector natuurlijk altijd een plaats hebben en houden, maar er is niets verkeerd aan om de privésector er op een evenwichtige manier bij te betrekken. We mogen natuurlijk de vrijheid van de kunstenaars niet laten inbinden. Ik neem akte van de opmerking over de vermarkting, maar in mijn beleid is er op dit moment geen dergelijk gevaar.

Ik kom tot een vraag van Gustaaf Pelckmans. Om de visienota verder te concretiseren, zullen we met de sector overleggen. We zullen daarbij natuurlijk niet zeggen dat iedereen de coronacrisis moet vergeten omdat we aan een strategie werken. Het is heel duidelijk dat we tijdens dat overleg geen abstractie van de coronacrisis kunnen maken. Het andere uiterste is dan dat we ons helemaal door de coronacrisis laten leiden en de visienota, die hopelijk langer dan twee of drie jaar zal meegaan, volledig laten bepalen door het tijdsgewricht waarin we nu zitten. Volgens mij is het geen zwart-witverhaal, maar een verhaal met een aantal tinten grijs. Om de visienota te concretiseren, moeten we het doel op lange termijn in het oog houden, maar natuurlijk zijn de coronaomstandigheden een factor waarmee we rekening moeten houden.

Ik begrijp de opmerkingen over het budget. Indien ik in de oppositie zou zitten, zou ik ook altijd zeggen dat het budget veel te laag is. Als minister van Cultuur is het tijdens de begrotingsbesprekingen altijd mijn betrachting het budget voor cultuur zo ruim mogelijk te maken, maar we zijn natuurlijk gebonden aan de realiteit.

Gustaaf Pelckmans heeft ook een vraag over het primaat van de politiek gesteld. Finaal moet de politiek hiermee naar het parlement en naar de bevolking stappen. De politiek is door de bevolking gemandateerd om ervoor te zorgen dat de middelen die in de weegschaal worden gegooid, op een goede manier worden besteed. Dat is de verantwoordelijkheid van de politiek. We hebben een heel systeem met beoordelingscommissies in het leven geroepen en het is als politicus niet evident om van die beoordelingen af te wijken. Ook dat is geen zwart-witverhaal. We moeten logisch zijn, maar finaal moet de politiek verantwoordelijke wel zijn beleid kunnen verdedigen ten aanzien van het Vlaams Parlement en van de publieke opinie. In die zin houd ik een slag om de arm.

Wat de overgang betreft van kunstenaarscollectieven in de dynamische ruimte: ik denk dat zoiets moet kunnen en wil er rekening mee houden in de verdere uitwerking. Maar ik zie niet in dat we zouden afremmen om naar structuren te gaan. In de vier blokken in het Kunstendecreet die we nu voor ogen hebben, moet het mogelijk zijn voor kunstenaars of collectieven om van het ene echelon naar het andere

over te stappen. Maar elk blok heeft een duidelijk kader en duidelijke criteria. Als mensen of organisaties van blok willen veranderen, zullen ze zich in regel moeten stellen met de criteria van dat andere blok. Als iemand eens een keuze heeft gemaakt, betekent dat echter nog niet dat hij daar dan als in beton gegoten vastzit. Daar moet zeker een dynamiek in mogelijk zijn.

Stephanie D'Hose vroeg naar de spreiding. Landschapszorg is inderdaad het antwoord. Zoals ik uitgebreid uitgelegd heb, willen we in de landschapszorg inderdaad een groot aantal elementen van spreiding behandelen.

Wat de 4 miljoen euro voor de projecten betreft: de maatregel komt er inderdaad bij de begrotingsaanpassing van 2020. De middelen gaan niet ten koste van andere cultuurbudgetten maar komen erbovenop. Het zijn ook geen middelen uit het coronanoodfonds. Het zijn echt middelen die er puur bovenop komen.

Over de stand van zaken van het decretale werk en het uitstel zal ik me moeten informeren. Excuseer dat ik dat antwoord hier nu niet panklaar heb, maar ik ben de voorbije dagen met nogal wat andere coronagerelateerde dingen bezig geweest. Ik zal de vragen hierover later beantwoorden.

Dan de ongelijkheid in de infrastructuur. Om het beleid daarover te objectiveren, zal net eerst de inventaris nodig zijn waaraan we nu zullen beginnen. Dus: first things first.

Wat oKo betreft, heb ik in de toelichting gezegd dat we ze inderdaad zullen meenemen in het traject, en daarover het veld nog verder zullen consulteren.

Heeft een jaar uitstel impact op het budget? Dat weet ik niet. We zullen nog zien of er na de coronacrisis sprake zal zijn van een indexaanpassing, maar ik ben er niet zeker van dat die er zal komen. Een antwoord daarop kunnen we pas geven bij de opmaak van de begroting 2021-2022.

Katia Segers vroeg of de herijking een deel is van het participatieve traject. Dat kan ik bevestigen.

Ze vroeg ook waarin kerninstellingen verschillen van de kunstinstellingen. Ik denk dat ik daarover duidelijk ben geweest. De kunstinstellingen zijn gebonden tot vijf functies en worden daarop beoordeeld. De kerninstellingen moeten zelf kiezen aan welke – minstens twee – van die vijf opdrachten ze voldoen. Hier zit dus absoluut geen verdoken bezuinigingsronde achter.

Gustaaf Pelckmans: De minister-president reageerde wat geïrriteerd op de gebaren van Tom De Meester. Hij is gisteren in het journaal inderdaad duidelijk geweest over de zomer, maar daarna heeft federaal minister Maggie De Block gepreciseerd dat het heel moeilijk zal worden voor elke organisatie die niet kan garanderen dat er anderhalve meter afstand mogelijk is. Ze verwees daarbij naar het theater. Dat punt moet toch wel heel snel verduidelijkt worden. Het houdt de sector echt wel bezig.

De vraag die ik dus namens iedereen in de sector wel mag stellen, is: hoe zit het nu eigenlijk met die 200 miljoen euro en de modaliteiten?

Op het gesco-onderwerp zou ik nu niet willen ingaan. U hebt vorige keer (*Parl.St.* Vl.Parl. 2019-20, nr. 274/1) beloofd er uitvoerig op in te gaan als we meer ruimte hebben in de commissie. Ik zal er een vraag om uitleg over stellen.

Filip Brusselmans: Ik zou de minister-president nog een tijdlijn willen meegeven, omdat die het voordeel van de duidelijkheid heeft.

Op 9 november 2019 kopt de VRT op haar website: "forse besparing voor de projectsubsidies". Concreet gaan die van 8,47 miljoen euro naar 3,39 miljoen euro, een besparing van 60 procent. De motivering van de minister-president was onder andere: selectiever kiezen moet leiden tot een betere ondersteuning.

Op 28 november 2019 maakt hij op verzoek van Stephanie D'Hose een opening voor een verhoging van die projectsubsidies, een eventuele tweede ronde onder voorbehoud van een verschuiving.

Op 14 januari 2020 verdeelt de minister-president 600.000 euro extra projectsubsidies. Het bedrag van 3,4 miljoen euro wordt op dat moment verhoogd naar 4 miljoen euro. In februari benadrukt hij nogmaals dat er geen extra middelen komen, niets erbovenop, enkel indien er een verschuiving binnen het Kunstendecreet mogelijk is.

Nu, op 16 april 2020, zegt de minister-president dat er 4 miljoen euro bovenop komt en dat hij die nergens anders zal weghalen: uit het noodfonds noch uit andere lijnen.

Het geeft in ieder geval opnieuw het voordeel van de duidelijkheid: wie met bekende koppen kan komen betogen in en buiten de muren van het parlement, krijgt altijd zijn zin. Ten tweede: de echte macht in de Vlaamse Regering ligt bij Open Vld, dat blijkbaar het beleid van de minister van Cultuur bepaalt. De totale besparing op projectsubsidies is dus teruggeschroefd van 5 miljoen euro naar nog geen 500.000 euro. Minister-president Jambon staat met de broek op de enkels. Ik zou niet graag in zijn schoenen staan als hij straks aan al die Vlamingen, aan al die belastingbetalers moet uitleggen dat zij wel zullen moeten besparen en meer belastingen betalen wegens de coronacrisis, maar dat de projectsubsidies geen tiende meer moeten besparen van wat hij in november gezegd had. Hoe is het mogelijk?

Katia Segers: In verband met de vraag van Gustaaf Pelckmans over de modaliteiten van het noodfonds, zou ik toch een opening willen vragen naar de niet-gesubsidieerde sector. Hoeveel zal dat bedragen? Wanneer zal het opgestart worden?

De sierteelt heeft gisteren bij monde van de Boerenbond laten weten dat hij zeer blij is dat de tuincentra opnieuw open mogen. Kan die sector dan nog op het noodfonds rekenen? Wanneer zal de minister ons en vooral de sector heel snel alle modaliteiten kunnen geven? Ondertussen gaan mensen immers failliet en kunnen ze hun huur niet meer betalen. Wanneer zal dat duidelijk worden?

Jan Jambon, minister-president*:* Ik begrijp die vraag. Ik kan er vandaag niet concreet op antwoorden, we zijn dat aan het uitwerken. Zoals ik vorige keer zei, moeten we input krijgen van alle gesubsidieerde sectoren voor we middelen kunnen oormerken.

Ik begrijp echt de urgentie. We werken er met man en macht aan. Ik ga nu geen datum geven, want ik kan die op dit moment niet hard maken. Reken er echter op dat we er alles aan doen om daarin zo snel mogelijk duidelijkheid te verschaffen.

Elisabeth MEULEMAN,
voorzitter

Orry VAN DE WAUWER
Katia SEGERS,
verslaggevers

Gebruikte afkortingen

B2B	business to business
B2C	business to consumer
cao	collectieve arbeidsovereenkomst
CJM	Cultuur, Jeugd en Media
COVID-19	coronavirus disease 2019,
CRII	Coronavirus Response Investment Initiative
DAC	derde arbeidscircuit
DC	District of Creativity
EC	Europese Commissie
FOD	Federale Overheidsdienst
gesco	gesubsidieerde contractueel
KIOSK	Integraal Opvolgsysteem Kunsten
NICC	Nieuw Internationaal Cultureel Centrum
oKo	Overleg Kunstenorganisaties
SARC	Strategische Adviesraad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media (= Raad voor Cultuur, Jeugd, Sport en Media)
SBK	sociaal bureau voor kunstenaars
SOTA	State of the arts
STEM	Science, Technology, Engineering and Mathematics
VAF	Vlaams Audiovisueel Fonds
VAi	Vlaams Architectuurinstituut
VIA	Vlaams intersectoraal akkoord
VLEVA	Vlaams-Europees Verbindingsagentschap
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroeporganisatie